Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov.

V.b.b.

SLOVENSKI vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek. Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X. | Celovec, petek, 26. avgust 1955 | Štev. 34 (696)

Prvi odmevi na poziv ZSO

Osutek za zahteve Zveze slovenskih organizacij na osnovi člena 7 državne pogodbe je vzbudil v slovenski javnosti na Koroškem veliko zanimanje. Sodelavec uredništva našega lista je imel te dni v razgovorih z uglednimi koroškimi Slovenci brez razlike politične ali svetovnonazorne usmerjenosti priložnost prisluhniti prvim odmevom na poziv ZSO, naj vsa slovenska javnost izrazi svoje mnenje o njenih predlogih. Predvsem smo ugotovili, da je prav ta demokratični način razpravljanja o tako tehtnih vprašanjih, ki so življenjskega pomena za ves bodoči položaj in razvoj našega ljudstva, naletel vsepovsod na nedeljeno odobravanje.

Iz vrste tozadevnih razgovorov našega dopisnika bi na tem mestu zaradi omejenega prostora strnili samo bistvene misli nekaterih vidnih rojakov, ki jih naše ljudstvo pozna kot požrtvovalne sodelavce v dolgoletnih prizadevanjih našega ljudstva za dosego narodnostnih pravic in njegove enakopravnosti s sodržavljani nemškega jezika.

Slovenski občinski odbornik v Logi vasi Arnold Černic iz Loge vesi ob Vrbskem jezeru je v razgovorih z našim dopisnikom med drugim dejal: Poziv in osnutek ZSO sem razbral iz Slovenskega vestnika, dočim mi pošta posebej tiskanega in vsakemu gospodinjstvu razposlanega letaka ni dostavila. Čeprav o vsebini še nisem utegnil temeljito razmišljati, imam vtis, da je v osnutku zajeto vse tisto, kar si naše ljudstvo želi, da bi bilo uresničeno v skladu z določili državne pogodbe o pravicah narodnostnih manjšin. Morda bo treba nekatere stvari v osnutku bolj strniti, druge pa bolj razširiti. Zlasti se mi zdi zelo primerno, da ima vsak koroški Slovenec možnost izraziti svoje mnenje in da bo občni zbor še o vseh predlogih razpravljal, preden bo formulirano dokončno besedilo zahtev.

Slovenski izseljenec in občinski odbornik Franc Resman iz Ledinc je v razgovoru z našim dopisnikom pozdravil odločitev ZSO, da je dala osnutek v diskusijo vsej slovenski javnosti. O vsebini je g. Resman dejal, da se mu zdi prav, da je tako podrobno razčlenjena, kajti treba je navesti vse, kar se doslej na Koroškem ni skladalo z našim pojmovanjem enakopravnosti. Oblast naj se sedaj potrudi, da si pridobi naše zaupanje. G. Resman je navedel dva konkretna primera iz nedavne preteklosti, ko so bili zavedni Slovenci v Ledincah izpostavljeni izpadom šovinistov, ne da bi bili varnostni organi intervenirali in jih zaščitili. Zato smatra g. Resman za potrebno, da se vključi v osnutek tudi zahteva, da mora biti v bodoče strogo kaznovan vsakdo, ki bi hujskal, ogrožal ali napadal Slovence zaradi njihove narodnosti in javnega kulturnega ali gospodarskega udejstvovanja. Varnostna direkcija naj opozori svoje organe na njihovo dolžnost, da zasledujejo in kaznujejo vsakogar, ki bi hujskal proti koroškim Slovencem in z besedo ali dejanjem ogrožal mirno sožitje v deželi.

Pri svétniku kmetijske zbornice in občinskemu odborniku Janku Ogrisu v Bilčovsu smo zvedeli, da se tamošnji zavedni ljudje živahno zanimajo za osnutek zahtev ZSO. Zlasti je g. Ogris poudaril, da je predlagani način razpravljanja o naših narodnostnih pravicah, ki nam jih priznava državna pogodba, zelo demokratičen in da je prepričan, da bodo izrazile svoje mnenje tudi še druge slovenske organizacije, ki niso včlanjene v Zvezi slovenskih organizacij.

Kakor smo izvedli iz zanesljivih virov, pa je izrazil predsednik Narodnega sveta dr. Tischler v svojem ožjem krogu mnenje, da je poziv Zveze slovenskih organizacij na javno diskusijo o osnutku nesmiseln, ker smatra, da je naše podeželjsko ljudstvo tako okorno, da ne bi moglo kaj tehtnega povedati k stvari. Treba pa je ugotoviti, da je to samo mnenje dr. Tischlerja, da pa so drugi vodilni ljudje v tako imenovanem NskS drugega mnenja in vidijo predvsem v tem načinu razpravljanja možnost za enotno postavljanje narodnostnih zahtev koroških Slovencev in iščejo mnenja in pripombe k vprašanju člena 7 tudi še izven dežele in države.

Slovenska prosvetna zveza je razpravljala o členu 7 državne pogodbe

Kakor smo izvedli iz tajništva Slovenske prosvetne zveze, je imel upravni odbor SPZ v četrtek, dne 25. avgusta sejo, na kateri je razpravljal tudi o pozivu Zveze slovenskih organizacij na Koroškem v zvezi z osnutkom zahtev na osnovi člena 7 državne pogodbe. Obširneje o tem bomo poročali v prihodnji številki.

Koroški šovinisti pa hujskajo

Na svojevrsten in njihovemu bistvu odgovarjajoč način so na osnutek zahtev koroških Slovencev na osnovi člena 7 državne pogodbe reagirali koroški šovinistični krogi.

Klerikalno-nacionalistična Kleine Zeitung skuša pod hujskaškim naslovom čez celo prvo stran desinformirati nemško govorečo koroško javnost in ji natvezti potvorbo, da zahtevamo koroški Slovenci, da se bo moralo pol Koroške učiti slovensko in da grozi polovici dežele slovenizacija. Da skušajo ti hujskači razen tega narodno zavedne Slovence očrniti pred javnostjo še za iredentiste, ni končno nič novega. K stvarnemu dejstvu pa, da so v državni pogodbi tudi posebne določbe o pravicah narodnostnih manjšin, da bo te pravice treba tudi realizirati in da vsebuje osnutek ZSO v bistvu samo to, kar je v krajši obliki zapisano v državni pogodbi, pa šovinistični hujskači okoli Kleine Zeitung ne vedo nobenega stvarnega protidokaza. Kaj čuda tedaj, če se obnašajo kakor trmast otroček, ki se s krčevitim kriljenjem rok in brcanjem nog otepa pametne besede, in da v svojem zagrizenem šovinizmu k manjšinskim določilom državne pogodbe ne vedo reči kaj pametnejšega, kot svoj trmasti »Ne, ne, nikdar!«.

Take vrste nestrpneže je imel te dni očitno v mislih državni tajnik Graf, ko je poudaril, da je državna pogodba nedeljena celota, da je treba pustiti šovinizem ob strani in da mora naša država tudi glede jezikovnih manjšin voditi realno politiko. Hujskanje koroških šovinistov je tudi v nasprotju s svoječasno izjavo zunanjega ministra Figla, da se manjšinske obveznosti v državni pogodbi skladajo s človečanskimi pravicami, ki so zasidrane v statutu Združenih narodov, predvsem pa takšno neodgovorno ščuvanje nemško govorečih državljanov proti sodržavljanom slovenskega jezika ni v soglasju z besedilom in duhom državne pogodbe same, za katere izvajanje je po besedah zveznega kanclerja Raaba ob ratifikaciji prevzela država odgovornost za vse njene člene kot tudi za vsakega posebej.

Grafova lekcija koroškim nestrpnežem

Brez izjeme moramo vzeti na znanje, da je državna pogodba nedeljena celota za Avstrijo in iz tega vidika moramo usmeriti celotno politiko. Šovinistične misli moramo pustiti prav tako ob strani kot vsakršno pacifistično sanjarjenje. Upoštevati moramo samo politično stvarnost. Tudi v vprašanju jezikovnih manjšin moramo biti realni politiki.

To je med drugim poudaril državni tajnik Graf v svojem govoru, ki ga je imel minulo soboto v Celovcu na zasedanju razširjenega predsedstva koroškega ÖVP-jevskega Bauernbunda.

Da si je izbral državni tajnik prav Celovec za najprimernejše mesto za svojo izjavo in da je smatral za potrebno, da jo izreče prav pred tem vodilnim ÖVP-jevskim forumom na Koroškem, ima nedvomno svoje vzroke. Znano je namreč, da so na Koroškem v vrstah ÖVP na vodilnih položajih nekateri ljudje, ki se vse doslej niti najmanj niso potrudili, da bi se otresli svoje šovinistične miselnosti.

Lahko si predstavljamo, kako poparjene so se počutili gotovi bauernbundovski in drugi ÖVP-jevski nestrpneži, ki v svojem glasilu Allgemeine Bauernzeitung uprizarjajo nebrzdano šovinistično gonjo proti našemu ljudstvu in njegovi pravici do enakopravnega kulturnega in gospodarskega udeistvovanja, ko jim je sedaj državni tajnik kot eden izmed vrhovnih predstavnikov avstrijske ljudske stranke z neprizanesljivo jasnimi besedami povedal, da je njihova politika na Koroškem nerealna in da je nezdružljiva z državnimi interesi.

Šovinistični krogi v koroški ÖVP so letos že enkrat doživeli, da sta jim delila državni tajnik Graf in prosvetni minister dr. Drimmel lekcije o državnopolitični škodljivosti njihovega rovarjenja proti dvojezičnemu šolstvu. Od takrat je preteklo že več mesecev, a gotovi ÖVP-jevski krogi na Koroškem se še niso spametovali. Medtem je stopila v veljavo tudi že državna pogodba. Kakor je znano, je zvezni kancler ing. Raab ob priložnosti njene ratifikacije pred parlamentom izrecno poudaril, da vsebuje glasovanje za državno pogodbo odgovornost za vse njene člene kot tudi vsakega posebej. Ves parlament se je tega zavedal, ko je glasoval za ratifikacijo — le na Koroškem so, kakor izgleda, ostali gotovi krogi gluhi in slepi za stvarnost in za vse konsekvence, ki nastajajo za državo in njeno ureditev na podlagi državne pogodbe. Da so njen sestavni del tudi določbe o pravicah narodnostnih manjšin, so morali sedaj ponovno vzeti na znanje iz ust njihovega lastnega visokega predstavnika. Demokratičnemu razvoju v deželi in državi bi lahko samo koristilo, če se bo lekcija državnega tajnika Grafa o potrebi realne politike tudi v vprašanju jezikovnih manjšin in likvidacije šovinistične miselnosti odrazila pri prizadetih v njihovem bodočem realnem zadržanju.

Mali obmejni promet med Jugoslavijo in Italijo

Jugoslovansko-italijanska komisija, ki zaseda v Vidmu, je v smislu lanskoletnega sporazuma o tržaškem vprašanju sklenila in zadnjo soboto podpisala medsebojni sporazum o obmejnem prometu med obema državama. S tem je bilo urejeno eno izmed najvažnejših vprašanj med Jugoslavijo in Italijo, važnih zlasti za tamkajšne obmejno prebivalstvo.

Na podlagi tega sporazuma so podrobno določene možnosti za osebni, tovorni in tranzitni promet iz ene države v drugo. Olajšave, ki jih nova ureditev nudi prebivalcem obmejnega pasu, so plod večmesečnih pogajanj med jugoslovanskimi in italijanskimi predstavniki, hkrati pa tudi izraz obojestranske pripravljenosti za zadovoljivo ureditev doslej nerešenih vprašanj med sosednjima državama.

Razumljivo je podpis sporazuma izzval splošno zadovoljstvo predvsem na obmejnem področju samem in poudarjajo, da pomenijo nova določila precejšnje olajšave glede povezave teh področij, ki jih državna meja umetno razmejuje. Tako je šef jugoslovanske delegacije izjavil, da je imela Jugoslavija pri pogajanjih v prvi vrsti pred očmi interese obmejnega prebivalstva.

Tem bolj pa je čudno zadržanje gotovih krogov v Trstu, katerim nikakor ne gre v glavo, da bi sporna vprašanja med Jugoslavijo in Italijo rešili sporazumno in v prijateljskem duhu. Predvsem sta se pri tem izkazala tržaški župan ter tajnik tamkajšne krščansko-demokratske stranke in so v Trstu ocenili njihovi izjavi ob podpisu sporazuma kot težnjo po nadaljnjem ustvarjanju vzdušja nezaupanja in željo po nadaljevanju take politike, da med obemi sosednimi državami ne bi prišlo do pomirjenja.

Uspehi znanstvenikov — lep prispevek za mir in blaginjo človeštva

Preteklo soboto je bila v Ženevi zaključena prva mednarodna konferenca za uporabo atomske energije v miroljubne namene, na kateri je okoli 2000 znanstvenikov iz 73 držav predložilo kakih 1100 znanstvenih del z vseh področij jedrskih znanosti vštevši vojaške skrivnosti o atomskem orožju. V okviru dva tedna trajajoče konference, ki je bila doslej največji zbor znanstvenikov iz vsega sveta, je bilo največ govora o možnostih za uporabo jedrske energije v miroljubne namene. Glavna ugotovitev konference je nedvomno v tem, da bodoči normalni razvoj človeštva ni možen brez uporabe jedrske energije, zaradi česar je potreba po njenem vsestranskem izkoriščanju v korist človeštva vedno bolj pereče vprašanje mednarodnega sodelovanja.

Znanstveniki, ki so govorili na zadnji seji, so poudarili, da je ta prvi zbor strokovnjakov za jedrsko energijo vsega sveta zgodovinskega pomena. Na tej seji so položili trdne temelje za nadaljnji razvoj, sodelovanje in solidarnost med znanstveniki vseh narodov na področju razvoja jedrskih znanosti. Večina delegatov je zlasti opozorila na potrebo po ustanovitvi mednarodne agencije za jedrsko energijo.

Udeleženci konference so se odločili, da bodo v eni izmed dvoran Palače združenih narodov v Ženevi postavili spominsko ploščo s sledečim napisom: »V tej palači so se 8. avgusta leta 1955, na prvi konferenci za izkoriščanje nuklearne energije v miroljubne namene, ki je bila sklicana s soglasno resolucijo Generalne skupščine Organizacije združenih narodov, sestali znanstveniki — atomisti iz 73 držav, da bi združili svoje znanje za največjo blaginjo človeštva.«

V duhu medsebojnega zbliževanja in spoštovanja drug drugega

Gorenjski kvartet, danes znan in priljubljen na Koroškem ne le pri slovenskemu ljudstvu, marveč prav tako tudi pri nemško govorečih sodeželanih, je začetkom tega tedna zaključil spet eno zelo uspešno turnejo po lepih koroških krajih, kjer je navduševal mlado in staro, kjer si je osvojil srca poslušalcev brez razlike na jezik in politično prepričanje. Povsod, kjer so bili napovedani koncerti, so množice komaj čakale na pričetek prireditve in povsod so do zadnjega kotička napolnili dvorane. Med zbranimi je v pričakovanju redkega užitka odpadlo vse, kar jih je prej morda ločilo, bili so ena sama družina, željna kulturnih dobrin, ki so jih radodarno razsipavali člani kvarteta ob uspešni podpori s strani pevcev Danice Filipličeve in Franceta Korena ter recitatorja Janeza Rohačka.

Težko je ločiti med posameznimi prireditvami, ki jih je ob gostovanju Gorenjskega kvarteta skupno s krajevnimi prosvetnimi društvi organizirala Slovenska prosvetna zveza. Kajti uspeh je bil povsod isti, zadovolijv in veličasten, prava manifestacija ljubezni, ki jo koroško ljudstvo goji do slovenske pesmi in melodije. Povsod je vladalo nedeljeno navdušenje, povsod je po končanem sporedu ostala živa le ena sama skupna želja: še bi hoteli poslušati!

Prvi koncert je bil v soboto, 13. t. m. pri Schützu v Škofičah, kjer so že davno pred pričetkom čakali drage goste in jih potem navdušeno pozdravili ter spremljali njihov kulturni spored. Največ poslušalcev je imel kvartet nedvomno v nedeljo, 14. avgusta na prireditvi v Svatnah pri Št. Jakobu, kjer so tisoči obiskovalcev dobesedno iz vseh krajev dvojezičnega ozemlja, prav tako pa tudi mnogi iz raznih drugih krajev Avstrije brez vsake razlike prisluhnili »krvi in ognja polnim« ritmom. Naslednjega dne je bila edinstvenega kulturnega užitka deležna Zilja, ki se je zbrala pri Nežmanu na Ziljski Bistrici. Pri Cinglcu na Trati, kjer so nastopili gostje iz Slovenije v četrtek prejšnjega tedna, so jih sprejeli že kot dobre in stare znance. V Št. Janžu je bila v soboto, 20. avgusta Tišlarjeva gostilna zbirališče za ves spodnji Rož, kakor se je zadnjo nedeljo zbralo mlado in staro iz več ur daleč raztresenega področja Železne Kaple v Smrtnikovi gostilni v planinskih Kortah. Svoje gostovanje na Koroškem so ljubljanski umetniki zaključili v ponedeljek z nastopi v Bilčovsu in Kotmari vasi in ni bilo le na kotmirškem koncertu tako, da je ostala dvorana mnogo premajhna za vse neštete obiskovalce, ki so se odzvali povabilu.

Ob svojem bivanju na Koroškem je Gorenjski kvartet izven koncertov, prirejenih s strani Slovenske prosvetne zveze in krajevnih prosvetnih društev, nastopil ter žel prav tako mogočen uspeh še v Antoničevi gostilni na Reki pri Št. Jakobu, pri Incku na Bistrici v Rožu ter pri Jenullu na Dravi.

Po zaključenem gostovanju Gorenjskega kvarteta, Danice Filipličeve, Franceta Korena ter Janeza Rohačka upravičeno ugotavljamo, da so posamezni nastopi priljubljenih umetnikov prispevali mnogo k boljšemu razumevanju sodeželanov dveh narodnosti. Splošno prevladuje mnenje, da bi morale biti take prireditve še bolj pogoste, kajti petje in godba sta najbolj uspešni sredstvi za medsebojno zbliževanje in spoštovanje drug drugega.

Spremembe v obdavčenju kmetijstva

Pred kratkim je avstrijski parlament med drugimi sklenil naslednje nove zakone: zakon o ocenjevanju (Bewertungsgesetz), zakon o zemljiškem davku in spremembo o obveznem knjigovodstvu. Vsi ti zakoni stopijo v veljavo 1. januarja 1956. Njihove posledice se bodo vendar izkazale šele pozneje, pri zemljiškem davku n. pr. šele 1. januarja 1957.

Ti trije zakoni bodo sprožili v kmetijstvu nov način obdavčenja. Z zakonom o ocenjevanju so namreč postavljene nove osnove za določitev davčne mere. Ta zakon razveljavlja sedanjo enotno vrednost (Einheitswert) kmetijskih posestev in predvideva njegovo novo določitev. Novo enotno vrednost kmetijskih posestev pripravljajo kmetijske in okrajne kmečke zbornice. Na splošno je predvideno, da se bo enotna vrednost povišala. Sedanja najvišja hektarska mera za kmetijska zemljišča, ki znaša 3.780 šil., je z zakonom povišana na 19.000 šil. To povišanje enotne vrednosti vendar ne bo povzročilo zvišanja zemljiškega davka, pač pa bo odpravilo vrsto dosedanjih nepravilnosti pri obdavčenju kmetijstva. Pri dosedanji enotni vrednosti so bile nekatere, predvsem gorske kmetije previsoko obdavčene, kmetije v ravnini in ugodni legi pa prenizko. Da krivica le ni bila preočitna, so imeli gorski kmetje gotove popuste na davkih.

Po novem zakonu o ocenjevanju bodo ti popusti sicer odpadli, vendar bodo razlike v enotni vrednosti in obdavčenju med gorskimi in ravninskimi kmetijami večje od sedanjih. Tako se bo enotna vrednost kmetij v gorskih predelih v poprečju povišala na dva- do tri in polkratno sedanjo višino, medtem ko se bo v ravninskih predelih povišala na petkratno, tu in tam pa tudi na šestkratno višino. Kako visoko se bo enotna vrednost povišala, je odvisno od dejanske rodovitnosti zemlje in lege kmetije.

Povišana enotna vrednost bo privedla do sprememb v odmeri zemljiškega davka in doklad na zemliiški davek, nadalje v odmeri davka na dedovanje, na premoženje in na pridobitev zemljišč. Davkov na dohodnino in na blagovni promet nova enotna vrednost ne bo spremenila, ker ta dva davka za vsako leto sproti določijo.

Z novo enotno vrednostjo se spremeni tudi dolžnost za knjigovodstvo kmetijskih obratov. Doslej je moral o svojem obratovanju voditi knjige vsak kmet, ako je kmetija imela enotno vrednost 100.000 šil. Po novem zakonu pa bodo morali voditi knjige le tisti kmetje, katerih posestvo ima enotno vrednost nad 500.000 šil.

Novi zemljiški davek bo znašal 0,16 % enotne vrednosti, če bo ta znašala manj kot 50.000 šil., in 0,2 %, če bo enotna vrednost znašala več.

Na splošno menijo strokovnjaki, da bodo novi zakoni način obdavčenja napravili pravičnejši in da bo do neke mere tudi enostavnejši.

Uspešni razgovori med koroškimi in jugoslovanskimi gospodarstveniki

Kakor smo že poročali, je ob letošnjem Koroškem velesejmu obiskalo Celovec tudi večje število predstavnikov slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva. Med drugimi so bili to predsedniki in podpredsedniki slovenske ter hrvatske trgovinske zbornice, ki so ob tej priložnosti imeli razgovore s predstavniki koroške zbornice obrtnega gospodarstva.

Glavni predmet teh razgovorov je bila nadaljnja razširitev ter olajšava medsebojnih trgovinskih odnosov. Sporazumno je bilo ugotovljeno, da je letošnja udeležba hrvatskih podjetij poleg dosedanjih slovenskih firm znatno razširila izbiro ter da je letošnja podvojitev kompenzacijskega kontingenta bistveno olajšala izmenjavo blaga.

S strani slovenske trgovinske zbornice je bilo predlagano, da bi po možnosti vzpostaviti neposredne zveze med industrijskimi podjetji to- in onstran meje.

Ob tej priložnosti so razgovarjali tudi o izgradnji tujskega prometa in izboljšanju prometnih razmer. S tem v zvezi so slovenski zastopniki poudarili potrebo po dograditvi predora skozi Ljubelj ter predlagali vzpostavitev rednega prevoza motornih vozil skozi karavanški predor po vzorcu predora skozi Visoke Ture.

Razgovori med koroškimi in jugoslovanskimi gospodarstveniki so ponovno pokazali, da obstoja na obeh straneh volja do dobrososedskega sodelovanja predvsem na gospodarskem področju, ki ga hočejo v bodoče še nadalje razvijati in razširjati.

(Eden izmed znakov tega razvoja je nedvomno naraščanje avstrijskega prometa skozi Reko in poudarjajo, da je reška luka z ozirom na Avstrijo prekosila že razna druga pristanišča.)

Pomen in namen ljubljanskega „Gospodarskega razstavišča"

V okviru »Gospodarskega razstavišča« v Ljubljani se zadnje tedne in mesece vrstijo razstava za razstavo, od katerih beleži ena večji uspeh kot druga. Zato je vsekakor na mestu, da v kratkem nakažemo pomen in namen te pomembne gospodarske ustanove, ki je krepko posegla v gospodarsko-propagandno življenje Slovenije in z vedno večjim uspehom nadaljuje tradicijo nekdanjega ljubljanskega velesejma.

Medtem ko je bil nekdanji ljubljanski velesejem starejši tip sejmov, kot jih najdemo še dandanes v marsikateri državi, je današnje ljubljansko »Gospodarsko razstavišče« sejem novega tipa, sejem, kakršni so se tudi v raznih drugih deželah razvili iz običajnih vzorčnih velesejmov, ko so se ob ogromnem razvoju in napredku vsega gospodarstva in vsake gospodarske panoge posebej pojavile popolnoma nove zahteve in načini razstavljanja in propagiranja izdelkov raznih strok industrije, obrti, trgovine itd. Iz teh potreb so nastali strokovni sejmi, ki se v glavnem bavijo s specialnimi strokovnimi razstavami posameznih strokovnih panog (n. pr. lesna, turistična in druge razstave, kot so bile doslej prirejene v okviru »Gospodarskega razstavišča« v Ljubljani). Pri tem ne igra glavnega namena čim večji komercialni uspeh, temveč se skuša s takimi prireditvami podpreti napredek in razvoj določenih gospodarskih panog ter omogočiti razstavljalcem čim tesnejši stik s sorodnimi producenti ter podati najbolj verno sliko stanja tiste gospodarske panoge, njene produktivnosti in perspektive nadaljnjega razvoja.

Tudi pri ustanovitvi novega »Gospodarskega razstavišča« so igrali omenjeni pogoji najvažnejšo vlogo. Zlasti je potrebo ustanovitve take vrste razstavišča narekovala hitra rast slovenske in jugoslovanske industrije, ki se mora tako doma kot v svetu boriti za uveljavljenje in priznanje. Zlasti za Slovenijo je rasla vedno bolj potreba po primernem centralnem mestu, kjer bi se zrcalila vsa njena vsestranska proizvodnja, njeno gospodarstvo. Našla ga je v »Gospodarskem razstavišču«, ki je že z dosedanjimi razstavami pokazalo, da je tako slovenskemu kot jugoslovanskemu gospodarstvu bilo res potrebno.

Pri tem je treba poudariti, da je glavna vrednost te nove ustanove v njenem poučnem in vzgojnem poslanstvu in se je že doslej pokazalo, da prinese vsaka posamezna razstava v tem okviru slovenskemu odnosno jugoslovanskemu gospodarstvu poleg materialnih predvsem velike koristi v obliki nadaljnje specializacije in pouka, nadalje pomembne izmenjave izkušenj in načinov dela posameznih podjetij in podobno. Ko pa bo »Gospodarsko razstavišče« popolnoma izgrajeno, bo prišel njegov pomen gotovo še bolj do izraza: postalo bo resnično predstavniško središče slovenskega gospodarstva.

PO ŠIRNEM SVETU

Washington. — Kot rezultat razgovorov med ameriškim predsednikom Eisenhowerjem in podpredsednikom Nixonom navajajo »misijo dobre volje« Nixona, do katere naj bi prišlo novembra tega leta. Namen tega potovanja v dežele srednjega vzhoda je, »ustvariti vzdušje dobre volje med deželami na tem področju ter utrditi mir in varnost v tem delu sveta«.

Beograd. — V nedeljo se je vrnila iz Moskve jugoslovanska parlamentarna delegacija, ki je dalj časa bivala v Sovjetski zvezi, kjer je naletela na prisrčen sprejem. Koncem oktobra ali začetkom novembra pa pričakujejo, da bo Jugoslavijo obiskala delegacija sovjetskih parlamentarcev.

Helsinki. — Včeraj je bila v Helsinkih na Finskem svečana otvoritev 44. zasedanja Medparlamentarne unije, na katerem sodeluje veliko število zastopnikov najrazličnejših držav. O tem zasedanju smo podrobneje poročali že v eni izmed zadnjih številk.

London. — V političnih krogih domnevajo, da se bo vodja britanske laburistične opozicije Clement Attlee zaradi slabega zdravstvenega stanja umaknil iz političnega življenja. Pravijo, da bo verjetno še pred oktobrskim zasedanjem parlamenta predal vodstvo stranke nasledniku, ki ga mora še določiti strankino vodstvo.

Tokio. — Sovjetsko-japonski razgovori o vzpostavitvi normalnih odnosov med obema državama so naleteli na trenutno nepremostljive ovire zlasti v zvezi z vprašanjem tako imenovanih Kurilskih otokov, ki jih je po zmagi nad Japonsko vzela v svojo upravo Sovjetska zveza in jih zdaj zahteva Japonska spet nazaj. Po vesteh tiska se namerava Japonska v želji, da bi pri medsebojnih razgovorih našli pot iz slepe ulice, odpovedati svoji zahtevi po teh otokih.

Oslo. — Ministrski predsednik Norveške Gerhardsen je bil nedavno povabljen na uraden obisk v Sovjetski zvezi. Vabilo je sprejel, ni pa še znano, kdaj se mu namerava odzvati.

Saarbrücken. — Posarski ministrski predsednik Johannes Hoffmann je v soboto izjavil, da bodo deželnozborske volitve v Posarju šele šest tednov po plebiscitu o predloženem posarskem statutu. Za dan volitev je bil predviden 4. december.

Pariz. — V ponedeljek je odpotovala iz Pariza skupina zapadnonemških uradnikov v Moskvo, kjer bodo uredili vse potrebno za obisk kanclerja Adenauerja v Sovjetski zvezi. Adenauerjev prihod v Moskvo je predviden za 9. september.

Frankfurt. — Na mednarodni konferenci vernih socialistov v Frankfurtu je prišlo do ostre obsodbe sredstev, ki se jih danes poslužuje cerkev. Tako je neka pripadnica krščanskih socialdemokratov izjavila, da se je krščanstvo v moderni Evropi zapisalo sili in da praktično zanika osnovna načela vere.

Moskva. — Preko Berlina se je vrnila iz Sovjetske zveze delegacija ameriških kmetijskih strokovnjakov, ki so si v teku daljšega bivanja ogledali najrazličnejše zanimivosti, predvsem pa seveda ureditev in položaj sovjetskega kmetijstva.

New York. — Posamezne severne ameriške države so v zadnjem času zajele velikanske poplave, ki so povzročile ogromno škodo. Po poročilih je pri teh poplavah zgubilo življenje 130 ljudi, materialno škodo pa cenijo na več milijard dolarjev.

London. — Po časopisnih vesteh sta se Anglija in Amerika sporazumeli, da bosta na letošnji generalni skupščini OZN glasovali za to, da bi vprašanje sprejema LR Kitajske v OZN odgodili še za eno leto. Iz drugih virov pa navajajo, da se bo Anglija pri tem glasovanju vzdržala glasu. Vsekakor pa izgleda, da tudi letos ne bo prišlo do zadovoljive in edino pravilne rešitve tega mednarodno zelo pomembnega vprašanja.

Nekaj obrobnih pripomb

ob letošnji uprizoritvi Miklove Zale na zgodovinskih tleh

Letošnja uprizoritev Miklove Zale na zgodovinskih tleh je za nami in nikakor ne bo škodovalo, če zapišemo nekaj pripomb k tej nedvomno pomembni kulturni prireditvi.

Uprizoritev Miklove Zale v Svatnah, gledana zgolj kot ljudsko-amaterska prireditev, je bila, kakor smo v našem listu že ugotovili, splošno zadovoljiva in uspešna. Da so razen malih izjem nastopali sami stari in posebno v podajanju te igre izkušeni, lahko bi rekli specializirani igralci, vsekakor opravičuje dejstvo, da so imeli pred nastopom eno samo skupno vajo. Kljub temu je bilo splošno podajanje vlog — nekoliko pogrešk in očitne nesigurnosti je bilo opaziti le pri posameznikih — tekoče, samozavestno in je pričalo o tem, da so liki vlog prešli igralcem v meso in kri. Le eno bi bilo želeti za bodoče uprizoritve: malo več individualne izdelanosti značajev zlasti pri glavnih vlogah, katerih nositelji so sicer vseskozi zelo posrečeno izbrani, jim pa manjka nekoliko fines, ki bi jih delale le še bolj naravne in resnične.

Toliko bolj je treba poudariti brezhibno izvedbo množičnih scen. Prav pri teh je pri prejšijih uprizoritvah manjkalo živahnosti in neprisiljenosti, tokrat pa so napravile na gledalce najbolj prepričljiv vtis. To velja tako za kmečke kot tudi za turške prizore, ki so bili polni življenja in gibanja, okrašeni s pestro barvitostjo razkošne garderobe.

Toliko o igranju samem. Glede tehnične izvedbe pa je vsekakor treba povedati, da so bile priprave za uprizoritev očitno preveč zgoščene tako z ozirom na čas kot tudi na ljudi. Pomanjkljivosti, ki jih je bilo opaziti, sicer niso zmanjševale splošnega uspeha, nedvomno pa bi ga lahko znatno dvignila njih odprava. Tukaj je mišljeno predvsem pomanjkanje bliska in groma; tudi svetloba bi mnogo koristila in razne druge podrobnosti pri opremi scenerije bi gotovo povečale končni učinek. Ko bo posamezni igralec sam skrbel za njemu odnosno njegovi vlogi potrebne rekvizite, bo vodstvo prireditve toliko časa več moglo posvetiti takim stvarem, ki so same na sebi sicer malenkosti, dejansko pa igrajo pomembno vlogo pri vsaki taki prireditvi.

Kot že ugotovljeno, je bila letošnja uprizoritev kljub večjim ali manjšim hibam uspeh, ki je šentjakobskemu društvu lahko v ponos, hkrati pa nagrada za vse naporno delo, kakor mu je najlepše priznanje večtisočglava množica gledalcev od blizu in daleč.

Zato pa so tem bolj obsodbe vredne stvari, ki so se dogodile ob tej priložnosti in o katerih se vsekakor izplača povedati nekaj besed.

Slovensko prosvetno društvo »Rož« v Št. Jakobu, ki je tokrat že tretjič uprizorilo Miklovo Zalo na zgodovinskih tleh, je v želji, da bi na ta pomembni kulturni dogodek opozorilo čim širšo javnost, poslalo posameznim koroškim listom ustrezno vabilo s prošnjo za objavo. Medtem ko so nekateri časopisi vabilo objavili, se to drugim očitno ni zdelo vredno. In glej čudo! Bili so to Naš tednik-Kronika, Volkszeitung in Kleine Zeitung, torej druščina, ki si je v marsičem podobna in sorodna. Tednik je objavo odklonil celo pismeno in javnosti ne bi hoteli prikrivati njegovega pisanja, v katerem pravi:

„Uredniški odbor se je pečal z objavo, ki ste jo poslali našemu listu in z ozirom na sledeča dejstva ni mogel odobriti objave:

1. Ob priliki zadnje prireditve Miklove Zale so se dogodile v cerkvi v Svatnah stvari, ki so imele zelo neprijetne posledice.

2. „Slovensko prosvetno društvo" v Št. Jakobu pošilja svoje objave „Slovenskemu vestniku", ki si je dovolil nekvalificirane napade na g. župnika Kariclja."

K navedenim »dejstvom« bi povedali le toliko:

1. O »stvareh«, ki so se dogodile ob priložnosti prve (ne zadnje) prireditve v Svatnah, bo vedel najbolj verodostojno povedati bivši šentjakobski kaplan Vinko Zaletel, ki je takrat pri tem aktivno sodeloval.

2. Tednikovi uredniki si menda ne lastijo pravice, predpisovati komur koli, v katerem listu bi le-ta smel odnosno ne smel objavljati svojih vabil? Zanimivo bi bilo vedeti, zakaj Tednik prav tako ne odkloni inseratov, ki jih objavi tudi Slovenski vestnik. Zakaj torej ta nedoslednost, pa menda ne zaradi denarja?

Ne čudimo se, da za gotove nemške časopise taka prireditev ni več vredna, posebno značilno pa je dejstvo, da objavo odkloni ter o veličastnem kulturnem dogodku pred in po prireditvi molči kot grob tudi list, ki se tiska v slovenskem jeziku. S takim početjem dokazuje, da mu je slovensko kulturno dogajanje na Koroškem deseta briga, kakor so to dokazali prav ob tej priložnosti tudi gotovi »možje šentjakobske fare«, ki si v ostalem kaj radi lastijo monopol nad narodnostjo in kulturo. Pravico, imenovati se Slovenca in slovenskega prosvetaša, pa si je sam odvzel tisti, ki imenuje Miklovo Zalo navadno propagando in umazano cunjo, tisti, ki zlorablja sejo gospodarske ustanove za to, da popolnoma neosnovano napada in blati slovensko prosvetno društvo in slovenski list, tisti, ki javno ali prikrito nagovarja ljudi, naj se ne udeležijo velike kulturne prireditve, ter končno tisti, ki še ure pred uprizoritvijo skuša odvrniti igralce od sodelovanja na prireditvi.

In vsega tega so se v Št. Jakobu poslu-ževali pred in ob letošnji uprizoritvi Miklove Zale na zgodovinskih tleh ljudje, ki so svoječasno sami aktivno sodelovali pri tej ljudski igri. Ker so to delali z umazanimi nameni in iz užaljenega samoljubja, jim je ljudstvo dalo edino pravi odgovor s tem, da se je kljub njihovemu spletkarjenju v tisočih zbralo v Svatnah, da brez ozira na narodnost in svetovnonazorno prepričanje prisostvuje veliki kulturni prireditvi. Hkrati ko so ti ljudje rovarili proti društvu in njegovi prireditvi, so poštene slovenske koroške družine širom po naših krajih zaklepale svoje domove da se v celoti odzovejo povabilu šentjakobskega prosvetnega društva. V trenutku, ko so ti gospodje sedeli doma, so se v Svatnah zbirali tisoči zavednih koroških Slovencev in množice poštenih sodeželanov nemškega jezika.

Tako je torej preprost, toda pošten in zaveden naš človek odgovoril tistim, ki so v svoji zakrknjeni samopašnosti prezrli, da gre razvoj mimo njih, da jih pušča ljudstvo ob strani, ker so mu le ovira na njegovi poti k višjim in lepšim ciljem medsebojnega kulturnega izživljanja ter bratskega sožitja med sosednimi narodi.

Lepo je v rojstni vasi Miklove Zale

Od Pliberka do Traberka . . .

(10. septembra v Ravne na Koroškem!)

10. septembra bo otvoritev obnovljene smučarske koče na Uršlji gori. Od Raven (Guštanja) prideš tja v pičli uri po prijetni gozdni poti, ki se na lahno vzpenja ob gorskem potočku. Igral bo Gorenjski kvartet.

Ko govorimo o slovenskem koroškem svetu, radi pozabljamo, da se le-ta ne neha pri Šmohorju na Zili in pri Pliberku, ampak da je za Komelnom še ena koroška dolina, po kateri se vije Meža. To ni bister planinski potoček, ki veselo skaklja in pledra, ampak je trudna, strupena, svetlosiva reka. Doline ne krasi, pač pa ji pomaga do kruha tam v Žerjavu, kjer noč in dan pere svinec znamenitega svinčenega rudnika.

Nekoliko odmaknjena je vsa dolina, bolj zase živé tam ljudje. Rudnik v Mežici, drobna prevaljska industrija, velike ravenske fabrike železa in jekla, lesno gospodarstvo po vsej dolini, kotuljska kisla voda pri Rimskem vrelcu (Kotlje), vse to preživlja človeka ob Meži.

Dolina od Koprivne preko Črne, Mežice, Poljane do Prevalj je ozka, a tu se odpre in dopušča nekaj lepih polj tja do Raven, kjer se spet zoži v tesno globel. Do Dravograda je tam kraja samo za cesto in železniško progo.

Tujec, ki pride v to dolino, pa se dandanes ustavi navadno na Ravnah. In dobro je tako. Tu ima kaj videti in razmišljati.

Guštanj, ki so ga preimenovali po zadnji vojni v Ravne na Koroškem, je v povojnih letih dobesedno razgnalo iz srednjeveškega gnezdeca ozkih vijugastih ulič v moderno industrijsko mesto. ki šteje danes dvakrat toliko prebivalcev kot Velikovec.

Že 1945. leta so ustanovili tam popolno gimnazijo, ki je imela svoje prostore nekaj let v gradu. Lansko leto pa so otvorili ob grajskem parku novo gimnazijo, monument moderne arhitekture. Ta gimnazija je dala na visoke šole in v poklice že nad 200 maturantov. Obiskuje jo redno okrog 600 dijakov, profesorjev imajo 22, vodi pa jo domačin, prof. dr. Šušnik Franc.

V grajskih prostorih je študijska knjižnica, namenjena študentom, profesorjem, tehnikom, inženirjem in komur koli, ki ima rad lepo besedo in strokoven nasvet. Tako študijsko knjižnico imaš na Koroškem samo še v Celovcu, medtem ko jih ima samo Slovenija pet. Tam dobiš katero koli slovensko knjigo, revijo, časopis, brošuro ali list, ki je izšel od ustanovitve knjižnice dalje v Sloveniji. Razen tega naroča knjižnica znamenita dela in revije drugih jugoslovanskih narodov in dobiva standardna dela iz inozemstva. Čitalnice so vse v lučkah in preprogah. Ti sa-

(Nadaljevanje na 4. strani)

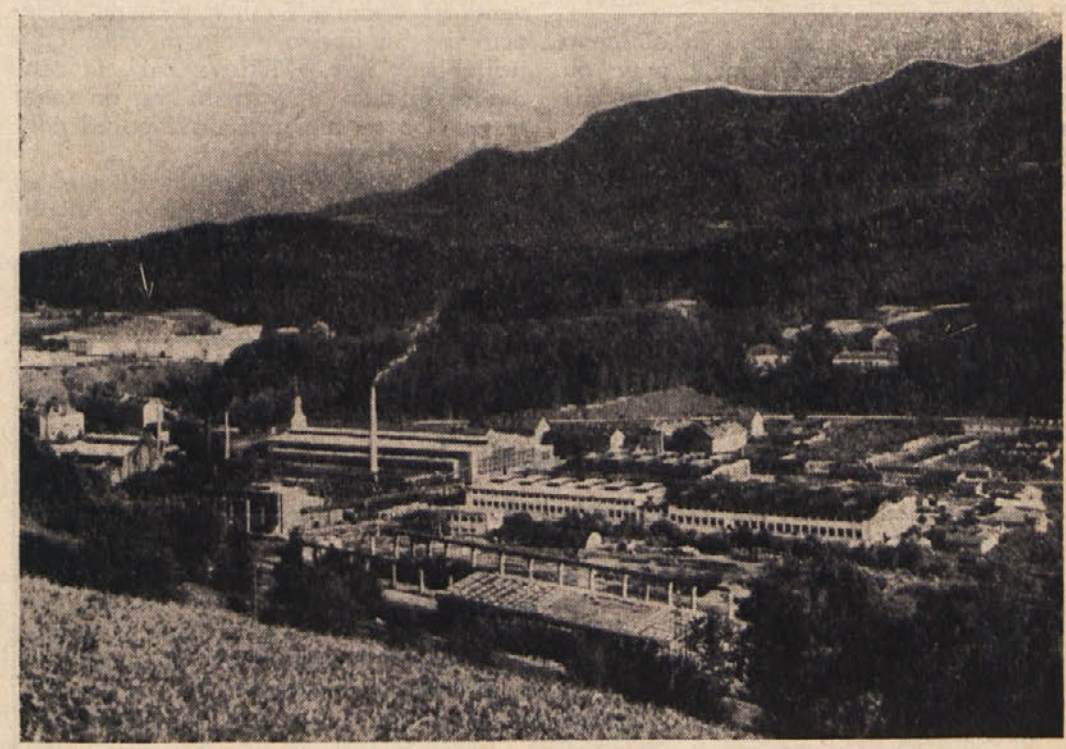

RAVNE — industrijski del mesta, levo zgoraj del novega Guštanja-Čečovje, desno kulturno središče doline

Umrl je Thomas Mann —

„zadnji veliki Evropejec"

V Zürichu je 12. avgusta umrl sloveči nemški pisatelj Thomas Mann, ki so ga imenovali »zadnji veliki Evropejec« in »Goethejev naslednik«. Rodil se je 18. junija 1875 v nemškem mestu Lübecku kot sin bogate meščanske družine. Njegov oče je bil senator, mati pa kreolka iz Južne Amerike. Ko mu je bilo 15 let, mu je umrl oče, družina pa se je preselila v Zürich, kjer je Thomas Mann študiral zgodovino, književnost, politično ekonomijo in slikarstvo.

Leta 1897 je napisal roman »Mali gospod Friedmann«, konec leta 1901 pa »Buddenbrookove«, ki so mlademu pisatelju takoj prinesli velik sloves na vsem svetu. Januarja leta 1925 se je pisatelj mudil v Parizu, od koder je pošiljal svoja »Razmišljanja o Parizu«. Na višku svoje slave je Thomas Mann dobil leta 1929 Nobelovo nagrado za književnost.

To visoko odlikovanje ni zadržalo Hitlerja, da ne bi njegovih del spravil na indeks, ker je bil Thomas Mann pristaš in zagovornik Weimarske republike. Odšel je v izgnanstvo in odslej živel v Zürichu. V knjigi »Mario in čarovnik« je ta veliki pisatelj leta 1929 napadel Hitlerja in njegov »novi red.« Po letu 1936, ko se je v Nemčiji začela srdita gonja proti židom, je izgubil nemško državljanstvo in je na to odgovoril z »Izmenjavo pisem« 1937. leta in z delom »Demokracija bo zmagala«, ki je bilo objavljeno leta 1938. Od tedaj je bil vnet protifašistični borec. Prirejal je predavanja po ZDA in Češkoslovaški ter napisal mnogo protifašističnih člankov.

Med drugo svetovno vojno je naslovil Thomas Mann na Nemce mnogo poslanic, v katerih jih je pozival, naj se ne bore na strani Hitlerja. Po vojni leta 1949 se je pridružil skupini uglednih javnih in kulturnih delavcev, ki zahtevajo prepoved atomske bombe. Istega leta je dobil v Nemčiji Goethejevo nagrado za svoje književno delovanje. Po vojni je stalno živel v Zürichu ter kdaj pa kdaj predaval v večjih kulturnih središčih, med drugim tudi na Dunaju.

Thomas Mann je podlegel trombozi, star 80 let. S smrtjo Thomasa Manna in s smrtjo Einsteina, ki je umrl štiri mesece prej, je zaključeno eno obdobje evropske kulture, ki je bila značilna za 19. stoletje. Dela Thomasa Manna so začeli po drugi svetovni vojni prevajati tudi v slovenščino.

KOLEDAR

Petek, 26. avgust: Ludovik
Sobota, 27. avgust: Jožef K.
Nedelja, 28. avgust: Avguštin
Ponedeljek, 29. avgust: Ob. Jan. K.
Torek, 30. avgust: Roza
Sreda, 31. avgust: Rajmund
Četrtek, 1. september: Egidij

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah

namerava napraviti v **soboto in nedeljo, dne 10. in 11. septembra t. l.**

izlet v Ljubljano in Postojno

Že ob priložnosti našega binkoštnega izleta je bila z več strani izražena želja po še enem izletu v letošnjem poletju pod geslom: »V Ljubljano jo dajemo!« Sedaj je najlepši čas!

Zato naj se vsi, ki žele udeležiti se nameravanega izleta, prijavijo najkasneje do **ponedeljka, 29. avgusta** pri tov. Andreju Wieserju v Borovljah.

Od Pliberka do Traberka...

(Nadaljevanje s 3. strani)

mo sedeš, pa ti postrežejo, po mili volji lahko bereš za zabavo, lahko študiraš, lahko pišeš od jutra do večera.

Nad 600 dijakov stopa iz dneva v dan skozi stekleni portal v svetle razrede in tam sprejema hrano za duha in srce. Nad 600 dijakov tam posluša, piše, odgovarja pri skušnjah in tako oblikuje od ure do ure fiziognomijo zdravega, socialno čutečega, duhovno širokega demokrata. Iz treh dolin se stekajo tu pobi in dekliči s svetlimi očmi, željnimi lepe in koristne besede, iz Mežiške, Dravske in Mislinjske. Otroci bajtarjev in delavcev so to, pastirčki izpod Uršlje gore, kmečki iz Libeliča in Črneč, rudarski iz Žerjava in Mežice, delavski iz Mute, Slovenjega Gradca, otroci črnjanskih in koprivniških drvarjev itd. itd. In te otroke uči zbor dobrih vzgojiteljev pod vodstvom dobrega ravnatelja, ki je na svoji koži že kot študent in profesor občutil zapostavljenost svoje ožje, mežiške domovine. (Ko je študiral on, je premogla vsa Mežiška dolina komaj pol ducata študentov na univerzi in morda tri domačine s fakultetno izobrazbo.)

Še nekaj imajo v Atenah Mežiške doline: muzej. In nekaj pripravljajo: stadion.

Da je zrasel starikavi Guštanj v mladostne, vesele in mnogo obetajoče Ravne, se ima zahvaliti skoraj neverjetnemu razvoju in vzponu tamošnje železarne in jeklarne. Pred zadnjo vojno in za nje je imelo tam dela 500 do 600 delavcev, danes si jih služi kruh ob modernih pečeh in strojih 2300.

Prej so stanovali mnogi v vlažnih luknjah ali hodili po cele ure na delo, danes uživajo po šihtu oddih v stanovanjih s parketom, balkonom in kopalnico (Čečovje — novi Guštanj).

Te vrstice o utripu življenja onstran Holmeca nočejo biti niti slavospev niti poceni reklama, kajti ne prvega ne druge Ravne ne potrebujejo. Kdor je tam bil, to ve.

Ne zamudimo priložnosti in obiščimo koroško deželo onstran meje prav ob otvoritvi ravenske smučarske koče, ena najmodernejših planinskih postojank v Karavankah. Gorenjski kvartet, planinski zrak in še kaj nam bodo razvedrili lica.

P. A.

Res prijetno bivališče

za vsakega dijaka v Dijaškem domu SPZ v Celovcu

Že v preteklem šolskem letu je bivalo večje število dijakov v Dijaškem domu, ki ga je uredila Slovenska prosvetna zveza prav za slovenske fante, ki obiskujejo različne šole v Celovcu. Vsi so z uspehom dokončali študije. Med njimi so bili tudi trije maturantje, ki so se pri končnih skušnjah dobro odrezali in tako zaključili študij na srednji šoli.

Za prihodnje šolsko leto, ki se z naglico bliža, je še prostora za nekaj dijakov. Velika pridobitev je za nas, Slovence, da

V prvem nadstropju ogalne hiše je sodobno urejeni Dijaški dom

lahko nudimo našim mladim fantom prijetno bivališče v času študija, in to v mestu, kjer tega včasih ni bilo. Marsikdo že zaradi tega ni mogel študirati v mestu, ker ni imel kje možnosti za bivanje. Zdaj pa vlada prijetno domače vzdušje med dijaštvom, ki je našlo zavetje in oskrbo v dijaškem domu. Mladi fant, ki je mogoče prvič zapustil rodni dom in odšel v mesto, se tako zopet znajde med tovariši, ki govorijo domačo govorico. Kmalu se z njimi seznani in pobrati, postane samostojen in iznajdljiv.

Velike važnosti za začetnika je, da mu nekdo pomaga preko začetniških težav. Za to v domu skrbi prefekt, ki dijaku z lepo domačo besedo raztolmači snov, ki bi jo sam le težko razumel. Pomoč pri študiju nudi seveda tudi ostalim, ki so tega potrebni. Prefekt pa tudi skrbi za primerno vzgojo, nadzoruje gojenčevo delo in je povezan s šolami, ki jih dijaki obiskujejo. S profesorji šol se pogovori o uspehih oziroma neuspehih gojencev ter se nato z vsakim posameznikom pomeni in ga opozori na napake, ki jih dela v študiju, svetuje mu, kako naj se uči, da bo dosegel uspeh in podobno. Težko se spravijo starši do profesorja, da bi se pogovorili o gojencu, ker pofesor govori nemško. S prefektom pa, ki je o vsakem učencu natančno poučen, se lahko pogovorijo v domačem, slovenskem jeziku. Dijaški dom torej koristi dijakom in staršem.

Poleg tega pa je velika prednost Dijaškega doma Slovenske prosvetne zveze tudi v tem, da omogoča študij tudi tistim, ki doslej iz finančnih razlogov niso mogli študirati v mestu. V dijaškem domu plačujejo dijaki vzdrževalnino, ki je prikrojena njihovemu premoženjskemu stanju. V domu uživajo popolno oskrbo, to se pravi, da imajo hrano in stanovanje.

Vse prenovljeno je v stari stavbi, ki jo je kupilo Slovensko šolsko društvo in dalo nekaj prostorov v najem Slovenski prosvetni zvezi, da je uredila dijaški dom. Bele stene nas obdajajo, ko stopimo v prvo nadstropje. Neka domačnost zaveje človeku nasproti. Tu torej prebivajo dijaki. Po dolgem hodniku, podobnem stekleni verandi, pridemo pred spalnice in umivalnico. Spalnice so velike in zračne. Vsak dijak ima poleg postelje nočno omarico, v katero spravlja drobnarije. Dalje ima dijak še omaro za obleke. V zračni in res lepi spalnici se dijak čez noč prijetno spočije, zvečer in zjutraj pa se še posebno osveži v moderno urejeni umivalnici, ob umivalniku ali pod prho. Tako pospeši obtok krvi po telesu, da sede prebujen in bister v šolsko klop. Tudi ostale sanitarne naprave v domu so sodobno urejene in odgovarjajo vsem sodobnim zahtevam higiene.

Prijeten je pogled tudi v učilnice, kjer se dijaki pripravljajo za šolo, delajo domače naloge in študirajo. Fant ne more čutiti nikake utesnjenosti v taki učilnici. Prav domače je tu. Mizice so lepo razporejene. Vsak ima svojo. Dijaki niso utesnjeni v stare dolge klopi, ki že same po sebi odbijajo, ampak je vsak pri svoji mizici svoj gospodar. Sobe so tudi v zimskih mesecih prijetno tople. Že z malo kurjave se hitro segrejejo in tako dijakom res ni treba trpeti zaradi mraza in nemoteno lahko študirajo. V prostem času pa lahko igrajo šah ali podobne stvari in se tako po napornem študiju nekoliko razvedrijo. Tako za študij kakor tudi za zabavo imajo brezplačno na razpolago tudi bogato Centralno študijsko knjižnico SPZ, kjer najdejo vse, kar jim je treba za izobrazbo ali razvedrilo.

Po duševnem delu je seveda treba užiti tudi hrane za telo. Za to pa skrbi dobra kuhinja v dijaškem domu. Dijaki dobijo hrano servirano v jedilnici, kjer stojijo le-

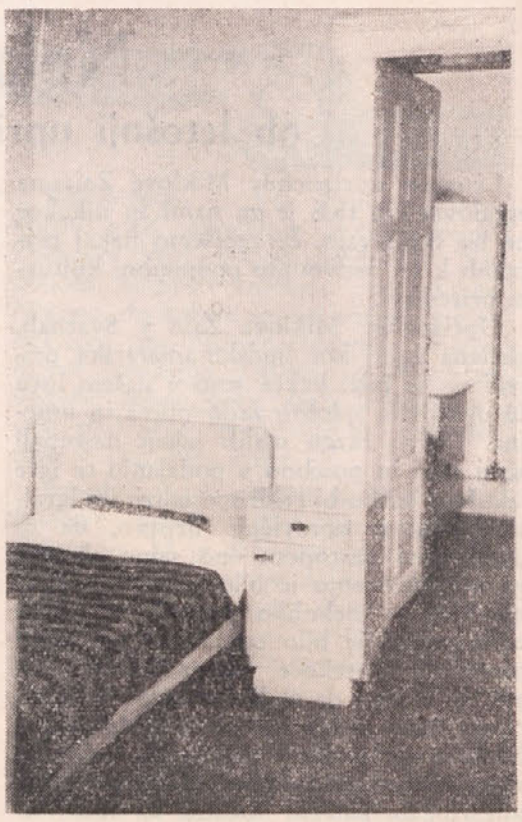

V udobni spalnici se res dobro odpočijejo

po pogrnjene mize. Vsak dijak dobi obilno porcijo hrane, ako pa kateri želi dodatek, tudi tega dobi.

Vsakdo si dom lahko predhodno ogleda, preden javi dijaka, ter se tako na lastne oči prepriča o prednostih in ugodnostih, ki jih uživa dijak v našem moderno opremljenem dijaškem domu. Ker se počitnice s silovito naglico nagibajo koncu

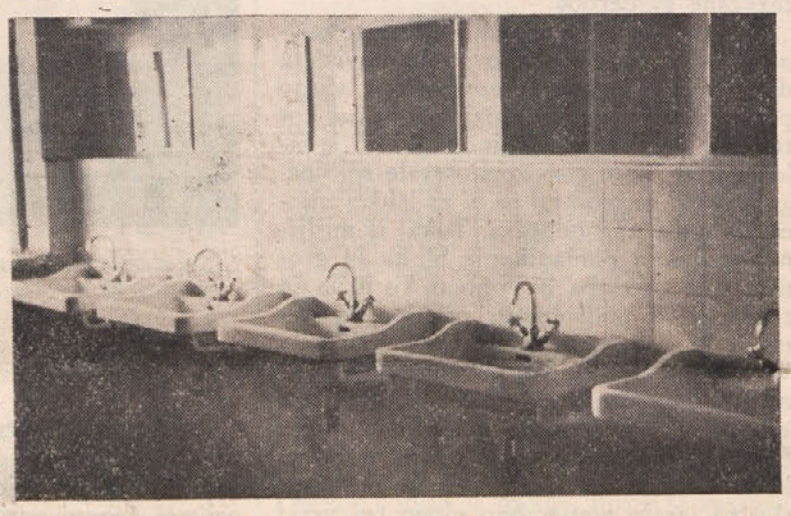

Za čistočo skrbi higijensko urejena umivalnica

naproti in se bo kmalu pričelo novo šolsko leto, je v vašo korist, da preskrbite svojemu fantu primerno stanovanje v mestu, da ne bo navezan na vsakodnevno vožnjo z vlakom ali pa da bo moral bivati v dijaškem domu, kjer ne bo v krogu svojih rojakov.

Ne obotavljajte se in javite vašega sina Slovenski prosvetni zvezi, da ga sprejme v svoj Dijaški dom. Prijavite ga osebno ali pismeno Slovenski prosvetni zvezi, Celovec, Gasometergasse 10/1.

Še o Miklovi Zali

Mnogo smo v zadnjih številkah Slovenskega vestnika čitali o pomenu in lepem uspehu uprizoritve nam vsem tako priljubljene igre »Miklova Zala na zgodovinskih tleh« v Svatnah. Naj bo tukaj še nekaj o tej lepi prireditvi povedanega iz vrst gledalcev.

Čim se je po vaseh zvedelo, da nam bo šentjakobsko prosvetno društvo »Rož« nudilo možnost, da bomo letos spet videli narodno igro »Miklovo Zalo na zgodovinskih tleh«, je kar zaživelo med našim ljudstvom. Za tiste, ki so bliže Št. Jakoba, ni bil noben problem, kako priti v Svatne. Vsa motorna vozila naših ljudi so bila za ta dan že zasedena za udeležbo na prireditvi. Mnogo jih je naročilo omnibuse, pa tudi teh je bilo že težko dobiti, tako da od marsikod ni bilo mogoče priti v Svatne. Mnogi so šli ure in ure daleč peš.

Ni bilo nobene razlike med nami, ki smo hoteli in tudi prišli na igro. Kakšno je bilo mišljenje tega ali onega, ni bilo važno, zakaj zavedni in nezavedni koroški Slovenci so takorekoč tekmovali med seboj, kdo bo prej v Svatnah. Pa tudi naši sodeželani nemškega jezika so se prireditve udeležili v razveseljivo velikem številu. Nihče ni spraševal, kdo je prirediteli, ali je iz tega ali onega tabora. Vsak je le hotel videti našo junakinjo Miklovo Zalo, se vživeti v čase in okoliščine, v katerih je ona živela. Vsi gledalci smo želeli videti ponazorjeno v igri življenje, trpljenje, borbo in zvestobo rožanskega dekleta, ki je ob času, ko je živela, pokazala nam vsem, kako naj ljubimo svojo domovino in svojo domačo slovensko besedo. In ta duh junakinje, Miklove Zale, živi še danes med nami. To je zlasti pokazala udeležba, ko so tisoči gledalcev brez razlike na svetovni nazor in narodnost navdušeno aplavdirali liku zvestobe domovini in rojstni vasi.

Prosvetno društvo »Rož« v Št. Jakobu je z započetkom tega tradicionalnega uprizarjanja naše ljudske igre začelo hvaležno delo, za katero smo mu koroški Slovenci iz srca hvaležni in naj bo vsem igralcem in sotrudnikom pri tem velikem narodnem delu s strani gledalcev izrečena prav iskrena zahvala.

Nekako pretreslo nas je, ko je ob koncu igre režiser Šimej sporočil, da se s to letošnjo predstavo poslavlja velik del starejših igralcev, ki so tolikokrat z velikim uspehom uprizarjali Miklovo Zalo. Hvaležnost naša naj jim bo izraz priznanja za vztrajno dolgoletno delo. Obenem pa prosimo starejše igralce, da s svojimi izkušnjami in nasveti podprejo one mlade igralce, ki stopajo na njihovo mesto, da bo tudi še naprej živela med njimi misel na Miklovo Zalo in budila v njih tisto ljubezen in vztrajnost, ki je nujno potrebna, da se bo započeto delo uprizarjanja Miklove Zale na zgodovinskih tleh tudi še nadaljevalo iz roda v rod.

Hvaležni gledalci

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

vabi na

Podjunski dan

v nedeljo, dne 11. septembra 1955 pri Šercerju v Šmihelu

Na sporedu: **kmetijsko-gospodarska razstava**
parada kmečkega dela
pevski poncert
nastop »Pohorskih fantov«
in druga vesela presenečenja.

Ne zamudite priložnosti in obiščite to veliko prireditev, na katero vas vabi

Odbor.

Fenomen

V porodnišnici v Skoplju, Makedonija, je pred kratkim prišel na svet novorojenček, ki je izzval vsesplošno zanimanje v medicinskih krogih. Sedemnajstletna ciganka iz Vranja je rodila popolnoma zdravo moško dete brez rok in brez nog. Sicer je bilo dete kakor vsi ostali otroci; jokalo je in pohlepno sesalo.

Ob tej priložnosti so se zbrali vsi zdravniki porodnišnice in pregledali dete. Ugotovili so, da so vsi drugi organi popolnoma normalno razviti in da ne bo nikakršnih motenj za nadaljni razvoj otroka. Strokovnjaki so skušali odkriti vzroke tega edinstvenega fenomena. Pregledali so očetovo in materino kri, natanko so raziskali pogoje, pod katerimi je mati živela v času nosečnosti, toda doslej še niso našli nikakršne rešitve. Starši so popolnoma zdravi in v času nosečnosti mati ni imela nikakih komplikacij. Novorojenček je ostal pod nadzorstvom zdravnikov, ki nadaljujejo z raziskavanji o vzrokih te edinstvenosti.

Atomska potniška ladja

Po uspelih poskusih prve atomske podmornice se že pripravlja neka ladjedelnica v Pittsbourghu na gradnjo potniške ladje, ki jo bodo prav tako gnali atomski motorji. Ladja bo aerodinamične oblike in bo razvila hitrost od 100 do 120 kilometrov na uro. Za ladjo pomeni to vsekakor fantastično brzino. Ta ladja torej pedstavlja že prvi korak k uporabi atomske energije v človekoljubne namene. Upati pa je vsekakor, da bo še več podobnih gradenj, ki bodo koristile človeštvu, ne pa ga ustrahovale in uničevale.

Sončna energija bo poganjala avtomobilček

Znano ameriško podjetje General Motors bo v septembru razkazovalo model avtomobilčka na pogon s sončno energijo. Modelček je dolg kakih 40 centimetrov in ima 12 fotoelektričnih celic, ki spreminjajo prestreženo sončno svetlobo v električni tok za pogon elektromotorčka. Fotoelektrične celice spreminjajo sončno svetlobo v električne impulze. Tovarna, ki je izdelala ta električni motorček, izrecno poudarja, da za zdaj še ni upanja, da bi lahko uporabljali sončno energijo v avtomobilski industriji. Izgledi pa so, da se bo sončno svetlobo vedno bolj začelo izkoriščati v človeku koristne namene. V našem listu smo že brali o uporabi sončne energije za spreminjanje morske vode v pitno vodo s pomočjo destilacije v sončni peči, ki bo omogočila življenje ljudi tudi v predelih, kjer je veliko pomanjkanje pitne vode, na primer v puščavah. Ravno sončna peč tvori verjetno podlago za nadaljni razvoj in izpopolnitev industrije, ki ji bo dajala pogonsko silo sončna svetloba.

Morski psi v Jadranu

Radio Bari je 10. julija javil, da je v Sredozemsko morje priplula skupina morskih psov, tako imenovanih indijskih pegastih tigrov, ki so znani kot najhujši morski krvoloki. Ta vrsta morskih psov živi predvsem v Indijskem oceanu in v Pacifiku, zato menijo, da so v Jadransko morje pripluli za angleško floto vojnih ladij. Mnoge luške kapetanije vzdolž Jadranske obale so na to nevarnost opozorile kopalce in jih pozvale, naj se ne oddaljujejo od plaž. Ta oglas je objavila tudi kapetanija v Budvi, ki je znamenito letoviško mesto na skrajnem jugu jugoslovanskega Jadrana.

Štirje študentje beograjske tehnične visoke šole, ki so letovali s svojimi kolegi v taborišču počitniške zveze TVŠ v Budvi pa se niso zadovoljili z znano budvansko plažo Mogren, temveč so zaplavali z morskega rta »Ljubavne ploče«, ki je okoli 300 metrov oddaljena od plaže in meji na odprto morje. Na tem mestu je morje že ob obali globoko do sedem metrov.

Komaj so študentje odskočili v vodo, se odaljili kakih deset metrov od obale, že so trije študentje začuli pridušeni krik svojega tovariša Stevana Tomaševiča, po rodu iz Čačka. Eden od trojice je zapazil na površini vode plavut morskega psa, ki je kmalu izginila. Vsi trije so takoj izplavali na obalo in pričeli klicati na pomoč, ker so predpostavljali, da je Stevana napadel morski pes. Bato Rodženovič, uslužbenec luške kapetanije, se je vozil blizu rta v čolnu, v katerem se je razen njega še vozila dopisnica časopisa »Neuer Kurier« z Dunaja s svojim otrokom. Ker je mislil, da se kdo potaplja, je Rodženovič z vso silo začel veslati proti rtu. Toda bilo je že prepozno, kajti morski pes je žrtev pregrizel na pol. Ko je zagledala polovico človeškega telesa, ki je plavalo na morski površini, obarvani s krvjo, je dopisnica takoj padla v nezavest ob robu čolna. Na ta način bi se skoraj dogodila še druga nesreča, ker se je morski pes takoj zopet pojavil na morski površini in potegnil v morsko globino še ostanke ponesrečenca.

Neposredno po nesreči je prispel na kraj nesreče patrolni čoln Ljudske milice. Miličniki so iz čolna izstrelili kakih dvajset strelov iz vojaških pušk na zverino, ki je še nekaj časa krožila okoli čolna, potem pa se je umaknila proti odprtemu morju. Morski pes je bil dolg kakih šest metrov.

Nekaj o Geigerjevem števcu

Včasih so dirjali za zlatom in izpirali rečni prod, danes pa iščejo mogoče s še večjo zagrizenostjo uran. To je ruda, brez katere ne bi mogla eksplodirati nobena atomska bomba. Vendar je urana na svetu zelo malo in tudi njegova nahajališča niso kdove kako bogata. Za razliko od drugih rudnin ga izdajajo radioaktivni žarki. Fizik Geiger je izdelal poseben aparat, ki je za takšno žarčenje zelo občutljiv. Priprava je spravljena v majhni škatlici in ima »detektor«, s katerim »vohljamo« po zemljišču, ter slušalke. Močnejše upiranje membran je znak, da smo na radioaktivnem področju. Geigerjev števec je nekako radar atomske dobe. V bodoči vojni (upajmo, da se ljudje ne bodo nikdar več tako daleč spozabili!) bo Geigerjev števec najmočnejše orožje pri odkrivanju atomskih podmornic. Odkril pa bo tudi še vrsto drugih sovražnikovih stvari.

Ali že veste, da . . .

— je prvi časopis začel izhajati na Kitajskem že pred 2.850 leti? Ta časopis, ki se imenuje »King-Ku«, še danes izhaja! Najstarejši časopis v Evropi je angleški časopis »The English Mercury«, ki pa je imel samo eno številko z letnico 1588.

—je najsevernejša prestolnica na svetu Reykjavik? Ima 46.578 prebivalcev in je glavno mesto Islandije. Najjužnejša prestolnica na svetu pa je Wellington. Ima 173.520 prebivalcev in je glavno mesto Nove Zelandije.

Peš iz Švice v Avstralijo

Štiridesetletni švicar Ruegg je zelo podjeten. Priti hoče iz Švice v Avstralijo kar peš. Seveda ne tudi čez morje. Toda povsod, koder lahko gre peš, ne uporablja nobenega prevoznega sredstva. Celo »avtostopa« ne izkorišča. Mož pa ne gre v Avstralijo zato, ker ne bi imel doma kaj delati, kot se to dogaja z različnimi emigranti, ki gredo v Avstralijo za zaslužkom, ampak on gre v ta daljni kraj samo kot ljubitelj športa, ker bo namreč prihodnje leto v Avstraliji olimpiada. Pot v Avstralijo je ubral kar skozi Azijo. Na dan prehodi trideset do štirideset kilometrov poti. S seboj ne nosi nič drugega kot nekaj najnujnejših predmetov in šotorsko krilo, ker prenočuje vedno zunaj. V teh mesecih se nahaja v Indiji, kjer je zelo vroče. Ruegg je sklenil, da bo zaradi izredne vročine zaenkrat potoval samo v nočnih urah. Doslej se še ne ve, če bo mož vzdržal do konca, vendar pa je treba ugotoviti, da je prehodil že veliko razdaljo. Če pa bo vztrajal do konca in prispel pravočasno na olimpiado in če mu tam ne bodo dali kakega posebnega priznanja, pa čeprav njegova »proga« ne spada v nobeno disciplino, bomo morali priznati, da so celo olimpijski sodniki krivični.

Razvoj letalstva prikazan na letalski razstavi

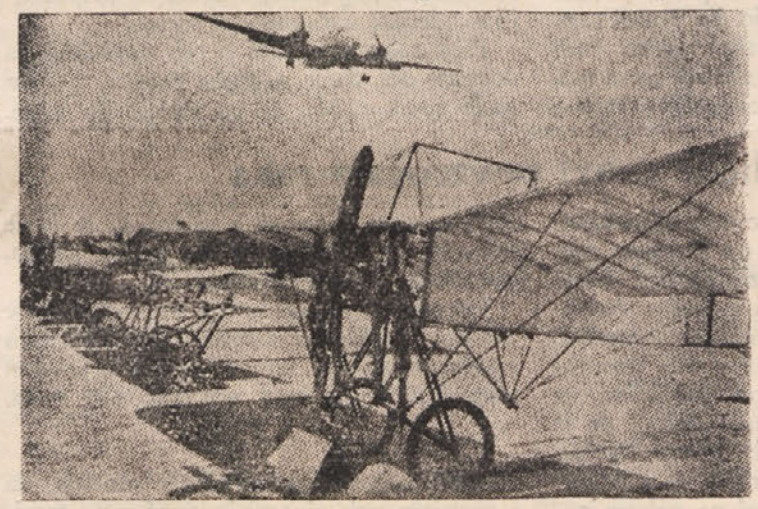

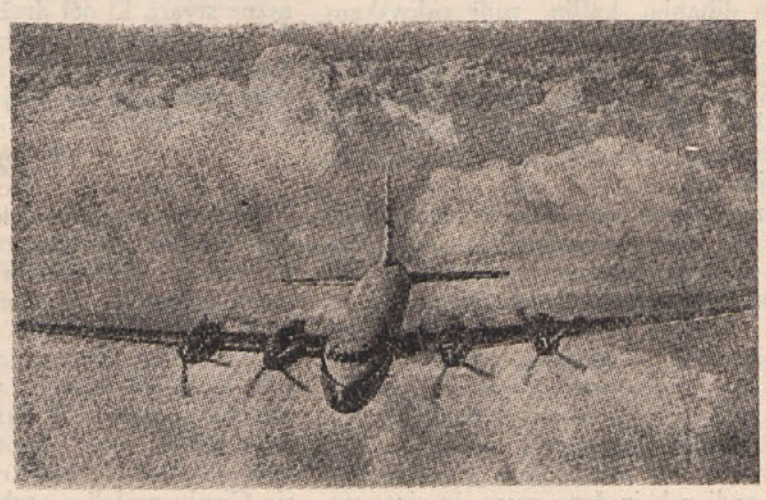

Na levi sliki vidimo del letal na razstavi v Farnboroughu, ki naj bi pokazala celoten razvoj angleške letalske industrije. Na tem mestu so vsako leto razstavljena najmodernejša letala, ki jih izdela angleška letalska industrija. Letos pa so se najnovejšim letalom pridružila tudi najstarejša, ki pomenijo rojstvo angleškega letalstva. V ospredju na levi sliki vidimo del teh najstarejših letal, nad katerimi je moderno letalo pred pristankom. Desna slika pa nam prikazuje moderno letalo, in sicer tretji tip turbinskega štirimotornega potniškega letala, ki je bilo izdelano v Bristolu (Anglija) in se nahaja na poskusni vožnji. Slika je posneta iz zraka.

Ivan Potrč: 27

NA KMETIH

Potem je ko spočita obležala in začela pošepetavati:

»Tak si — celi moški! Jezus, skoraj bi te bila zgrešila! Viš, a te nisem. Ali me poslušaš, ti moški?«

Narahlo se me je dotaknila, toda meni ni bilo, da bi govoril, še celó ne, da bi pritajeno pošepetaval; zato sem molčal.

»Sem te naučila grešiti? Jezus — kaj? Južek?«

Zganil sem se, celo odmaknil sem se — znova se me je oklenila. Znenada se je zasmejala, naglas, da si je morala potegniti odejo čez glavo. Zamolklo, izpod odeje, sem slišal, zakaj se je zasmejala.

»Kak teliček si bil; ko . . . ko . . . ko da bi se prvič postavljal na noge. Tak teliček, uh!«

Dà, ni in ni mogla zadržati smeha, ni in ni mogla mirovati!

»Jezus, dajva, pogovarjajva se! S starim se ni dalo nikoli nič pogovoriti. Opravil je svoje in — eh! Spregovori kaj!«

In znova dušeči smeh, kdo bi vedel, zakaj — zakaj se je toliko smejala! Ali se je spomnila na *njega?* Kaj je bilo tako smešnega?

»Eh, Zefa . . . ! Zaspan sem, zaspal bi rad . . .«

»Bi te poujčkala?«

»Zefa?!«

Prav zares, resnica je, da sem se je tudi otepal. Grozilo me je, a le narahlo, da ne bi Tunika kaj slišala in zvedela; da ne bi prišla ponoči in se znašla z leščerbo med odprtimi vrati ali sredi izbe — le kam bi se skril?

Ponoči, ko sem se po takem vrgel na nepogreto ličje v zadnji kamri, me je vselej srečalo malo pameti; in tista troha domala otopele pameti je razprezala — tako je vsaj živelo v meni — da se bo vse to s Toplečko na lepem nehalo, drugače tudi ni bilo mogoče; da je Toplečka ženska, nora kot so pač vse ženske nore; če sva že začela, bova igro igrala — táko, kakršna je — in nekega dne tudi doigrala; vsaka reč ima nekje svoj konec. Dà, o čem, zaboga milega, bi se naj pogovarjal z njo, o ljubljenju in o vseh teh ženskih traparijah? Ah, kaj se ji le vse razpreza po glavi, da se ji le hoče! . . . Obrnil sem se v zid in v trenutku zaspal. Spal sem ko kamen, célo zimo, trdo in brez sna.

Če me ni skrbel svet mesec dni ali tudi dva meseca, me je začel skrbeti tretji mesec; če mi Toplečka lep čas ni prišla do živega, je prišel dan, ko sem zazijal, ko mi ni moglo biti več vseeno. Bilo je, ko da bi se začele megle nabirati, da je potem treščilo. Vse se je začelo goditi in se je tudi do kraja odmotalo ob svetkih okoli starega in novega leta, vse naenkrat, kakor . . . kakor da je peč do kraja razneslo!

Toplečka je hodila k rani maši, mlajši svet in midva s Tuniko — a po navadi vsaksebi — k pozni, to je k poldeseti maši. Bilo je v mestu, na božič ali na Štefanovo — dà, bilo je na Štefanovo; spominjam se zavoljo Plojevke, ko me je v ozki ulici, pred staro kovačijo, prehitelo neko dekle; sprva se nisem zmenil zanjo, potem pa sem spoznal v kikli in ruti Hano. Hodil sem sam in ne vem, kaj me je znenada prijelo, da sem veselo poklical:

»Hana!«

Zastala je in se ozrla — kdo jo kliče.

Stopil sem, da bi jo dohitil, čeprav mi je bilo že maličko žal, da sem jo poklical — le zakaj, vraga, sem jo poklical?! — in sem začel z veselim glasom, ves vesel, da jo vidim:

»Hana! Glej jo, deklino —«

Hotel sem povedati: ‚Glej jo deklino, kako gre mimo!' — a ko se je dekle ozrlo in me zagledalo, ko je spoznalo, da jo jaz kličem, se je zasukala, kot da bi jo gad pičil, in domala stekla po ozki ulici; zagnala se je kot pred kugo. Planil sem, korak ali dva, zatem pa sem obstal in se zmedeno ozrl okoli sebe. Ali me je kdo videl? Čez cesto je hitela neka ženska z loncem mleka, zadaj, od trga sèm, so prihajali neki mladi mašarji, a ti so bili po vsej priliki iz sveta spodaj od mesta in me gotovo niso poznali, niti me niso mogli videti, kako sem tekel. Ta strah, zavoljo teh ljudi, je naglo minil — toda zakaj je zbežala Hana? Znova me je prijelo, da bi stekel za njo in jo povprašal, znenada pa se mi je vse skupaj zazdelo strašno trapasto. Ustavil sem se in stal toliko časa, da so me prehiteli tisti spodnji mašarji — na vsem lepem mi je bilo, ko da bi ne bilo ničesar več pred mano, nikakšne poti več, nikakšne maše.

V cerkvi sem se komaj in na pol prerinil skozi vrata, preslišal pa sem vso pridigo — po glavi mi je hodilo samo eno: zakaj me Hana ni hotela več poznati? Niti odzdraviti mi ni hotela več; zasukala se je in me prestrelila z očmi — s takšnimi, kakor da bi ji ne vem kaj hudega storil. Zapele so orgle, na koru so zapela dekleta — meni pa je zagomazelo po hrbtu. Maša je bila péta, vse je bilo nekam veselo, radostno, zvonec pred oltarjem je veselo pozvončkaval, ljudje so slovesno poklekali in se na veliko križali — le jaz sem stal tam pod korom kakor kak starec in nisem vedel, kako bi poklekal, da ne bi koga zadaj z nogo odrinil, in kako bi se križal, da ne bi zadel sosedov s komolci ter da me ne bi kdo odrinil. Sam sebi sem bil v napoto. Pred koncem, ko so orgle zapele s polnim mehom, sem se počasi začel zrivati proti vratom, se zri-

Zdravilne rastline

Črna meta

Črna meta (pepeljuha, jetrna trava, latinsko Marrubium vulgare, nemško Weisser Andorn) je prijetno dišeča rastlina iz družine ustnatic. Iz vztrajne korenike poganja navadno več štirioglatih, votlih in zlasti v spodnjem delu precej vejnatih, do 60 cm visokih stebel, ki nosijo pecljate, precej grbave, jajčaste, po robu zarezane, volnato dlakave, navzkriž stoječe liste. Prav tako kot listi je volnato dlakavo tudi steblo. V pazduhah zgornjih listov stoje skoraj okrogla, navidezna vretenca belih cvetov. Cevasta čaša ima 5 do 10 pri vrhu nazaj zavihanih zobcev. Zgornja venčna ustna je pokončna, ploščata in razcepljena v dva dela. Prašniki in vrat ne gledajo iz venčne cevi. Plodiči so trioglato prisekani.

Črna meta cveti od junija do septembra. Raste ponavadi ob ograjah, živih mejah, po peščenih in kamnitih krajih. Je pravzaprav doma na jugu, pa je tudi pri nas precej razširjena. Nabiramo rastlino v času ko cveti, to je od junija do septembra, pa tudi korenino.

Črna meta vsebuje poleg hlapnega olja tudi neko grenko snov marubiin, ki pa še ni zadostno raziskana, nadalje črešlovino, smolo in sluz. Listi prijetno diše in so grenkega okusa. Vpliva zlasti na sluznice dihal, ledvic in jeter. In ravno te lastnosti priporočajo črno meto kot zdravilo tudi pri obolenju pljuč, zastarelih katarjev, težkem dihanju, kašlju, tudi oslovskem kašlju in celo jetiki.

Pa tudi pri katarju želodca, pri driski, obolelih jetrih in žolčevodih, pri rumenici in bledici, celo pri nerednem belem perilu in oparnosti, dalje pri kožnih boleznih, spuščajih itd.

Za zdravilo pripravljajo iz črne mete čaj, za kar vzamejo na skodelico vode ščepec (2 do 3 gr) posušene rastline, ki ji dodajo pri boleznih dihal, islandskega lišaja, lapuha, ramšele, repuha, rosike, sovca, pri boleznih jeter pa gladeža, gladišnika, regrata, jo z vrelo vodo poparijo, pustijo namakati kakih 10 minut in dajo bolniku 1 do 2 skodelici dnevno.

Namesto čaja priporočajo pri istih boleznih tudi sok iz črne mete, in sicer po 1 veliko žlico 2 do 3 krat na dan.

Zunanje uporabljamo metin sok, ki mu dodamo mandeljevega pa tudi oljkinega olja, kot zdravilo pri ušesnih boleznih; z vodo črne mete pa umivajo razne kožne bolezni in rane, tudi če se nerade celijo.

Vzgoja otrok k poštenosti

Ljudje marsikaj izgubljajo ali pa pozabljajo. Na poti v službo, v trgovini, na vlaku, v gledališču. Manj je zameriti otrokom, če so pozabljivi. Otrok pač pozabi, da mu je obležala knjiga pod drevesom, žoga pod klopjo v parku, žepni robec v travi med rožicami in podobno.

Res je, da mnogi izgubljeni predmeti nimajo označenega lastnika, zato je pošteni najditelj v stiski, komu naj jih vrne. Nekatere pozabljene stvari pa le imajo nekako označbo, po katerih se da sklepati, čigavo je kaj, a kljub temu ne najdejo poti do lastnika.

Dva otroka sta po igri pozabila veliko žogo pod klopjo v parku. Med potjo domov se je starejši le spomnil, da nima najdragocenejše stvari. Kot jelena sta zdrvela nazaj na kraj, kjer sta se nekaj časa prej igrala. Toda tiste lepe prožne žoge ni bilo nikjer več. Našel jo je tuj fant, ki je šel mimo vabljive igračke. Ker otroka ne najdeta žoge, bruhneta v krčevit jok. Deček, ki je našel žogo, se smeji ves srečen in zadovoljen, ne da bi se zavedal, da druga dva jokata za izgubljeno žogo. Žoga otroku pomeni najmanj toliko kot odraslemu človeku nova obleka. Med jokom pa pravi starejši: »Dajmo v časopis, ljudje čitajo in bodo vrnili!« Starši so se ravnali po predlogu starejšega otroka, a uspeh je izostal.

Otroci marsikaj prinesejo domov, kar so našli, čeprav je to strt pipec, ročaj od lonca. Najdejo pač več kot odrasli, ker so njih oči bolj k zemlji obrnjene. Vendar je dolžnost staršev, da otroke stalno opozarjajo, da se ne smejo dotikati predmetov, ki niso njihovi, kaj šele, da bi jemali stvari, katerih lastnika poznajo. Opozoriti jih morajo, da je najden predmet, če najditelj ve za lastnika, ravno tako kot ukraden. Nujno potrebno je, da pri otrocih na to že zgodaj pazimo, ker le na ta način bo otrok postal že v rani mladosti pošten in si ne bo prilaščal tujih stvari. Čut poštenosti in iskrenosti je važno poglavje v človekovem življenju. Vse preveč je prav v novejši dobi razširjena in se še razširja tatvina, to pa seveda, ker nevzgojeni posamezniki ne cenijo tuje lastnine. Tatvina se prične pri malih stvareh in na to je treba torej ravno pri otrocih paziti, da ne zapadejo temu človeškemu zlu.

Nekaj o vlaganju jajc

V mesecu avgustu gospodinje ponavadi nakupujemo jajca za vlaganje. Ta morajo biti zdrava in sveža. Spoznamo jih po tem, da ne klopočejo, v čisti vodi pa potonejo in padejo na dno. Če je jajce zdravo in sveže, ugotovimo tudi tako: v enem litru vode raztopimo 10 dkg soli in vanjo položimo jajce. Sveže obleži ravno na dnu, dva do tri dni staro stopi pokonci, do štiri tednov staro plava, do šest tednov staro se dotika površine, starejše pa plava na površini.

Jajca, ki jih nameravamo konservirati, prevlečemo z zaščitno plastjo parafina ali vazelina ter jih položimo v suho žaganje ali pa tudi suh oves. Teh se ne smemo dotikati. Vlagamo jih tudi v stekleno ali apneno vodo, ki jih mora popolnoma prekriti. Za vlaganje uporabljamo samo popolnoma čista jajca, ki pa jih tik pred konserviranjem ne smemo umivati. V bližini mesta, kjer jih hranimo, ne smejo stati steklenice petroleja, škatle z milom itd., da se jajca ne navzamejo neprijetnega vonja.

Sedaj pa še nekaj podatkov o hranilni vrednosti jajc, da jih bodo naše gospodinje znale dovolj ceniti. Debelo kokošje jajce tehta nekako 60 gramov. V njem je 7 gramov lupine, 39 gramov vode, 7,4 grama beljakovin, pol grama rudninskih snovi, 5,7 grama masti ter vitamini A, D, B. V beljaku je samo voda in beljakovine, v rumenjaku pa tudi precej fosforja in železa. Eno jajce da 75 kalorij.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Oči so naše največje bogastvo

Oči so najbolj občutljivi del človeškega telesa, zato nikdar ne storimo preveč, da bi jih obvarovali raznih okvar. Neko ameriško društvo za preprečevanje slepote je izdalo navodila, kako si je treba varovati oči, ko gre človek na morje. V teh navodilih je rečeno, da morska voda, če je čista, ne škoduje očem. Pač pa so v vodi razne stvari, ki oči dražijo. In zaradi tega ni varno plavati z odprtimi očmi. Tudi stalno pljuskanje vode draži oči in zaradi tega postanejo oči bolj občutljive za vse druge dražljaje. Sonce očem škoduje. Zlasti je nevarno tistim, ki so dolgo na soncu. Tak človek potem slabše vidi ponoči in pri umetni svetlobi. Močna sončna svetloba zmanjšuje vidljivost v poltemi. Tudi sončna očala ne moreje oči popolnoma zaščititi pred žarkim soncem. Zato tudi skozi najtemnejša očala ni priporočljivo gledati naravnost v sonce.

Prav tako piše tudi v teh navodilih za čuvanje oči, da je najbolje pustiti, če vam pade pesek v oči, da ga izplaknejo solze.

Različne snovi povzročajo raka

Že je znano, da med snovmi, ki povzročajo rakasta obolenja, ni na zadnjem mestu tobak. Odbor za raziskovanje v tobačni industriji, ki se je osnoval v Atlantic Cityju v Združenih državah Amerike, je v zadnjem času objavil vrsto rezultatov, ki so jih dosegli razni specialisti za rakasta obolenja. Ti namreč trdijo, da je prav tobak eden glavnih povzročiteljev raka na pljučih. Pred kratkim so v Atlantic Cityju pričeli s poskusi na nekem pacientu, ki se je žrtvoval znanosti in človeštvu. Dovolil je, da na njegovih pljučih umetno izzovejo raka. Petdeset procentna koncentracija cigaretnega dima, razpršena v acetonu, je povzročila rahlo razpadanje celične mase. Sorodno spremembo so dosegli na tem pacientu z oljem, ki se je že izkazalo za rakatvorno na miših, zajcih, opicah in drugih živalih.

Do podobnih rezultatov so prišli v New Yorku s pomočjo sedmih koncentriranih cigaretnih dimov, izmed katerih se je eden izkazal za resničnega povzročitelja raka.

*

Neki ameriški zdravnik je mnenja, da s pranjem zob zjutraj in zvečer ne storimo kdo ve kaj za njihovo zdravje. Pravi namreč, da je treba zobe očistiti takoj po jedi, kajti že pol ure po jedi začnejo ostanki hrane med zobmi razpadati in s tem škodovati zdravju zob in celotnemu organizmu.

Drobni nasveti

1. **Ko čistite zelenjavo,** podložite vselej vsaj časopisni papir, tako vam ne bo treba pozneje čistiti mize s krpo; s papirjem vred pa tudi odnesete ali sežgete morebitna jajčeca glist, ki so v prsti solate.
2. **Če vam diše roke po čebuli,** si jih umijte z mlačno vodo, ki ste ji primešali nekaj salmijaka in nato splaknite s čisto vodo.
3. **Če vam pri urezu kri ne jenja teči,** pomočite prst v vodo, ki ste v njej raztopili tableto aspirina.
4. **Iz zelenih listov glavnate solate,** ki se vam zde presni pretrdi, skuhate dobro juho, če liste zavrete skupno s krompirjem v kockah. Podmetite in kot začimbo uporabite česenj in peteršili.
5. **Ostanke apnenca (kotlovec) spravite iz loncev in steklenic tako,** da jih splaknete z mešanico močnega kisa in grobe soli.
6. **Če bi hoteli, da bi živo** pisana poletna obleka obdržala barve, jo po pranju splaknite v vodi, ki ste ji primešali nekaj kisa.

---

nil skoznje, da sem bil iz cerkve, preden so začeli odpevati konec maše — da... da sem se lahko prvi in sam spustil od cerkve, zatem okoli gradu in proti Gomili.

To Hanino muljenje bi nazadnje tudi prespal, prenesel bi ga, kot sem že tolikokrat prenesel njen jezik, če me ne bi krčmarica — tako se mi je zazdelo — čakala. Saj nisem nameraval v krčmo, toda stala je na verandi, da nisem mogel več mimo, če sem jo že pozdravil. Pa tudi zato ne, da si ne bi mislila, da se ogibljem ljudi.

Šele kasneje se mi je posvetilo, kam je ženska merila, ko me je povprašala:

»Kaj bo pa na Toplekovem novega?«

Žulil sem svojo četrtinko, odpil požirek in še sam povprašal:

»Kaj bi naj bilo?«

Na dolgo sem jo pogledal.

In resnica — kaj bi naj bilo? Ljudje najbrž ne hodijo skozi okna zijat? In kaj tudi komu mar, kako je na Toplekovem!

»Tak, Južek,« je rekla krčmarica, ko da ji sicer nič ni mar, a da mora povedati, »le glej, da ne boš domačije zaženil.«

Znova sem jo pogledal, radovedno in jezno — kaj jo toliko skrbi? Nikoli je nisem mogel trpeti zavoljo njenega vrtanja — vse je hotela pozvedeti! — in prav zaskrbelo me je, da bi jo povprašal, kako je z ženini, če ni še nobenega ujela — za krčmarjeve hčere, to je za Plojeva dekleta iz krčmarjevega prvega zakona.

»Oblikovci kar letijo okoli hrama,« je nadaljevala ženska, očitno zato, da je ne bi več tako trapasto zijal; »vsako noč letijo.«

Ali jaz nisem prenehal gledati.

»Hrvatov pa Marica se nekaj menita,« je počasi začela. »Hrvatov se gotovo ne bo ženil v svojo kočo, preveč jih je še za njim,« je pojasnila, da bi videl, koliko bije ura.

Hrvatovega sem poznal, bil je od Vrbana, iz druge fare, kočarski.

»Otroci!« sem rekel in zamahnil; izpil sem in se začel obračati, da bi šel. To z Marico, s sestro, je lahko bila resnica; bila je tiha deklina, kar se je sveta tikalo, a če si je kaj vbila v glavo, je to tudi speljala, to sem vedel — in tako bi se lahko tudi po taki svoji trmi na lepem omožila. Tudi krčmar se je prizibal od nekod in se oprl na mizo.

»Le glej, Južek,« me je posvaril, »da ti ne bodo Toplečke oči zamazale!«

Samo to — zatem se je zarežal. Lahko bi tudi zastokal — zavoljo svojih deklet, ki so stale med vrati v izbo in na veliko zijale vame, ko sem šel mimo.

Kazalo je, da je to s Hrvatovim in Marico resnica. Poizvedoval sem kakšen dan kasneje, in Toplečka je menila:

»Hrvatov je priden, naj se le deklinca omoži!«

Ves sem se zganil in jo pogledal — bilo je po večerji, drugi dan po Štefanovem.

»Jezus-na, naj se kar omoži, da bo moški pri hiši, da Štrafele ne bo več blizu hrama!« je povedala, da bi lahko videl, kako ji je ženitev po volji, in si jela popravljati lase, čeprav ji tega ni bilo prav nič treba.

Mislim, da nisem nobene zinil, a glej, sem si mislil, kar bila bi zato, da bi se kateri zrinil na domačijo in mene izrinil — in to me je močno splašilo. Nič več nisem strpel, in prvič, odkar sem bil na Toplekovem, sem začutil, kako postajam sam sebi odveč, kako si presedam. Zjutraj, bilo je na staro leto, mi je Tunika prinesla Dravo, célo škatlico — zvečer nisem imel čika več; to se mi še ni zgodilo, tako na hitro jih nisem še nikoli pokadil.

Ne, nič več nisem strpel zvečer po opravku; obesil sem predpasnik na klin in rekel:

»Maličko grem domov pogledat, k materi...«

»Ali se je kaj zgodilo?« je povprašala Toplečka, ko da bi se prestrašila.

Bilo je v kuhinji in Tunika je začela počasneje in tiše mečkati žmikanje*) za svinje.

»Kaj bi se zgodilo?« sem povprašal.

»Za staro leto grem maličko domov pogledat.«

»Le pojdi,« je dejala Toplečka, za kak trenutek postala in rekla: »Samo hitro pridi, da naju ne bo s Tuniko kaj pojedlo. Ne vem, kako to, vedno bolj me je strah.«

Tunika je nehala lečkati krmo. Zravnala se je in na pol naglas, ko zase, zamomljala:

»Prav — pojedlo...«

Mečkala je krompir, da je počasi pljuskalo v škaf, in otresla še roke.

Doma ni bilo ne Marice in ne Olge. Našel sem mater samo, za pečjo in v temi, z rožnim vencem okoli rok — ko da bi na babico naletel.

»Ste sami? V temi?«

»Sama. Molim.«

Stegnil sem roko, da ne bi zadel v kak stol, in oddrsal proti mizi, do klopi.

»Ti kaj moliš?«

»Ah,« sem zamrmral nejevoljno zavoljo takega vprašanja — ko da sem prišel k spovedi. »Kje sta oni dve?«

»Kje? Staro leto je, oh-jezus! Saj ves svet nori.«

»Saj, prav potrebno jima je biti pri vsaki maši. Kam sta šli?«

»Kam?« Materino vprašanje je bilo prav nejevoljno. Le kaj jih toliko povprašujem — vseeno pa sem zvedel. »K Ploju sta šli. Kam drugam pa naj gresta?«

(Se nadaljuje)

*) Žmikanje = skuhana in premečkana svinjska krma.

Začetek septembra najbolj ugoden čas za pripust svinj

Le gospodar, ki računa, ki trgovsko kalkulira, se more dandanes obdržati nad vodo in očuvati pred propastjo. In tu so včasih malenkosti, ki odločajo. Tako na primer za naš gospodarski uspeh v prašičereji ni vseeno, v katerem letnem času in v katerem mesecu pripustimo svinje k merjascu. Gre za to, da imamo pitance v teži 90 kg — do 100 kg na razpolago tedaj, ko so najdražji. In kdaj je to? Navadno v juliju in avgustu. Če pa hočemo imeti pitance v juliju in v avgustu, moramo pripustiti plemenske svinje k merjascu v prvi polovici septembra. V prvi polovici septembra pripuščene svinje bodo skotile v januarju. V 6 do 7 mesecih te prašiče lahko brez težave spitamo na težo okoli 90 kg, se pravi dosežemo to, kar hočemo za boljši uspeh naše prašičereje doseči.

Pogoj za uspešnost proizvodnje pujskov v januarju so vendar primerni svinjaki oziroma hlevi. V teh mora biti predvsem suho in za pujske tudi primerno toplo. Sicer si že nekaj časa sem lahko pomagamo tudi z infrardečimi žarnicami in s tem, da breje svinje postavimo kake tri tedne pred skotenjem v koč v govejem hlevu. Vsekakor pa je za uspešen razvoj pujskov, naj si bodo rojeni v katerem koli letnem času, nujno potrebno, da imajo na razpolago suh zrak in suho ležišče. Primerno toploto se dá na ta ali drugi način ustvariti.

Pripust svinj v prvi polovici septembra in skotenje pujskov v januarju sodi tudi drugače najbolj v gospodarsko življenje na kmetiji. V kolikor bi bilo teh januarskih pujskov preveč in bi ne imeli dosti krme za hitro pitanje, jih v zgodnji pomladi lahko prodamo drago v plemenske in rejske namene. Preostali pujski, ki jih ne namenimo za hitro pitanje, pa bodo prav dobro izkoristili poletno sočno krmo in bodo jeseni pripravni za pitanje z okopavinami. V zgodnji zimi bodo zreli za domači zakolj ali pa za odprodajo. V tem času imajo pitanci vedno še zadovoljivo ceno.

Za uspešno poletno pitanje in prodajo prašičev v juliju in avgustu so potrebne dovoljne zaloge pitovne krme. V ta namen je treba že sedaj v jeseni misliti na siliranje krompirja ter preračunati svoje zaloge krmnega žita in domačih beljakovinskih krmil (mlade detelje ali lucerne itd.).

Nadaljna velika prednost pripusta svinj začetkom septembra je v tem, da dojnico že deset tednov po skotitvi, torej sredi marca, zopet lahko pripustimo ter dobimo v juliju drugo gnezdo. Če ne gre za prvesnico ali močno shujšano staro dojnico, je dvakratni pripust v letu gospodarsko absolutno upravičen in potreben. Drugo gnezdo pujskov v juliju ima vse pogoje za uživanje tako potrebnega sonca, zelene krme in izpusta. Za njihovo pitanje pa stojijo na razpolago že raznovrstni novi poljski pridelki. Ob hitrem pitanju spravimo v juliju skotene pujske že okoli božiča na trg.

Pripustitev svinj k merjascu v začetku septembra nam torej nudi možnost najbolj popolnega izkoriščanja krme in konjunkture ter dosege najboljše cene za pitance.

Vernik

Vnetje ust in jezika

Pri konjih, še večkrat pa pri govedih opažamo vnetje enega dela ali cele sluznice zaradi poškodb po ostrih zobeh, zaradi jedkih ali vročih tekočin, pretrdih resastih ali strupenih krmil in raznih podobnih vzrokov.

Posebne vrste ustnega vnetja je kužna bolezen slinavka in parkljevka, pri kateri se pojavi povprečno 1 do 3 dni po okužbi mehurčast izpuščaj v gobcu in na jeziku. Razen pri slinavki najdemo podobno sliko v gobcu in na jeziku tudi pri nekaterih drugih nalezljivih ustnih vnetjih, kakor tudi pri gotovih jedkih rastlinskih zastrupljenjih.

Za zdravljenje neokuženih vnetij navadno zadostuje, da odstranimo vzroke in dajemo živalim nekaj dni hrano v obliki napoja, če ni sočnih krmil.

Resen opomin staršem in kmečki mladini

Kmečko delo je strokovno delo in poklic kmetovalca je poklic mojstra. Tako je določeno v zakonu za poklicno in strokovno izobrazbo v kmetijstvu in gozdarstvu. Zakon pa tudi določa, da je za dosego takih nazivov, kakor v obrtništvu, trgovini in industriji, potrebna ustrezna splošna in strokovna izobrazba. S tem sta kmečko delo in gospodarjenje postala enakopravna z delom v drugih panogah gospodarstva.

Zakon o poklicni in strokovni izobrazbi v kmetijstvu nalaga kmečkim staršem in kmečki mladini nove dolžnosti, vendar so te dolžnosti končno in e d i n o le v prid in dobro kmečkih ljudi in kmečke zemlje in — v stopnjujoči se borbi za vsakdanji kruh — za njihovo obvarovanje pred pohlepno zemljiško gospodo.

Vzemimo sedanji položaj naših kmetij resno in ne podcenjujmo pomembnosti in dalekosežnosti imenovanega zakona. Napravimo vse, da olajšamo svojim naslednikom sedanji trudapolni delovni dan in da jim nudimo ustrezno izobrazbo. Pošljimo naše sinove v kmetijsko šolo.

Kmetijska šola Podravlje z obnovljenimi in modernimi šolskimi in internatskimi prostori ter — kar je najvažnejše — s poukom, ki je v resnici prilagojen našim kmečkim potrebam, vabi kmečke fante, ki so dosegli 17. leto. Noben slovenski kmečki gospodar, katerega sin je dosegel 17. leto, naj ne zamudi priložnosti, da bo še letos lahko poslal svojega sina v kmetijsko šolo Podravlje.

Se enkrat:

Dovolj dobre silaže za živino

V resnici je tako: Za naše prilike še vedno ne moremo dovolj poudarjati in ponavljati pomena silaže v zimskem krmljenju. Edino silaža rešuje problem proizvodnosti in rentabilnosti naše govedoreje, in sicer ne samo v zimskih mesecih, temveč tudi v poletnih. Povsod tam, kjer ni silosov, živina skoraj vsako zimo shira tako, da potrebujemo 2 do 3 mesece poletnega krmljenja in paše, da jo spravimo spet na težo, ki jo je imela v jeseni poprej. — In zakaj? Ker morajo živali živeti in dajati mleko ob nezadostni in nepopolni krmi rezanice često slabega sena in slame brez sočne krme.

Eden izmed vzrokov, da se še vedno otepamo silaže, je tudi trditev, da silaža kvari okus mleka in da jo živina nerada žre. Ta očitek slišimo od kmetovalcev, ki so pred 15 in več leti gradili silose in pričeli silirati, kakor jim je pač ravno kazalo. Razumljivo je, da je bila silaža potem slaba, da je imela veliko preveč ocetne in maslene kisline — ki imata oster vonj in neslasten okus — in da živina take silaže ni žrla rada ter da je imelo mleko »okus po silaži«. Tudi kislo zelje ne bo dobro in bo »smrdelo«, ako smo ga slabo rezali in slabo tlačili. Enako in nič drugače je tudi s silažo.

Nadaljni očitek na račun silaže je težko delo njenega pripravljanja. Toda v tem pogledu danes delo lahko močno olajšamo s tem, da siliramo ovenelo koruzo in drugo zeleno krmo. S tem nam bo treba znatno manj vode transportirati v »zeleni masi« s polja preko siloreznice v silos in pozimi iz njega v jasli. Prof. dr. W. Liebscher je s svojimi raziskovanji namreč ugotovil, da ovenela silaža ni samo boljša in okusnejša od zelene silaže, temveč da je je treba pokladati tudi manj. 20 do 25 kg ovenele silaže vsebuje namreč ravno toliko sušine kakor pa 40 do 50 kg zelene silaže. Pri pripravi ovenele silaže izločimo vodo iz rastlin že na polju in zato nam je je treba za dosego istega učinka krmiti manj kakor pa zelene silaže.

Prav to ugotovitev pa bi dodal zadnjemu članku o pripravi silaže in ponovil potrebo: Pripravimo dovolj dobre silaže, brez da bi nas to stalo preveč truda.

Blaž Singer

Plevel — gnoj za travnike

Letos je dovolj dežja — posevki lepo rastejo, z njimi pa rase tudi plevel. Plevela bo letos precej. Plevel je takšne vrste »pridelek«, ki ga nismo veseli. Nekateri ga pomečejo po kolovozih, drugi pa kompostirajo — toda teh je malo. Posamezni ga tudi pokrmijo živini, zlasti tisti kmetje, ki jim primanjkuje krme. Toda plevel je slaba krma, četudi ga dobro otreseš, se ga vselej drži nekaj prsti. Že marsikomu je zbolela ali poginila žival, ker jo je nakrmil z uvelim plevelom. Še najboljše je pokrmiti plevel ovcam; če zboli ovca, je vsaj škoda manjša. Sicer pa plevel najbolje izkoristimo, če ga raztrosimo po pustih travnikih, kjer kosimo le enkrat na leto, in sicer 10 do 15 cm na debelo. Po plevelu potem potrosimo žganega apna v prahu, jeseni pa še Thomasovo žlindro in kalijevo sol. Še boljši je lesni pepel. Pozimi sneg ta gnoj dobro potlači. Pri čiščenju travnikov ga seveda ne pograbimo. Treba pa je posejati travno mešanico za stalne travnike.

Jaz vsako leto na ta način zboljšam koščck pustega travnika in se dobro obnese. Namesto plevela nakosim precej več dobre krme, kakor bi je sicer, če bi pokrmil plevel.

Na njivah je mnogo plevela, ki nam tako na stalnem travniku lahko koristi kot gnoj. To so razne grašice, trava in samorasle detelje. Ta njivski plevel se na pognojenem travniku delno ukorenini. Zato je bolje, da ne gnojimo z dušičnimi gnojili, ker se po njih razrase kislica in druga, ne vselej najboljša trava. Rajši posejemo seme samoraslih detelj, travniške črne detelje, hmeljne lucerne, plazeče se bele detelje itd. Priporočljiva je tudi bela gorska detelja, ki je odporna proti suši, ker ima globoke korenine. Ponekod je tudi bolje gnojiti s superfosfatom namesto s Thomasovo žlindro.

P. K.

Kako naj ravnam s sadnim moštom?

Zaradi slabe predelave in nepravilne kletarske nege se vsako leto pokvari zelo mnogo sadjevca. Tako gre vse delo z dragocenim sadjem vred v izgubo. Kletarska veda pa je dandanes na takšni stopnji, da je priprava zdravega in trpežnega sadjevca prav preprosta. V ta namen je treba upoštevati naslednja navodila:

1. Za predelavo sadja in vkletenje sadjevca moramo uporabljati temeljito očiščene sadne mline, stiskalnice, lesene sode in zračne ter zdrave kleti (v katerih ni kisa, repe, krompirja).

2. Sadje mora biti popolnoma zrelo, zdravo (izločiti je treba nagnite sadove) in čisto (blatno sadje moramo oprati).

3. Zmleto sadje moramo čimprej stisniti.

4. Sladek sadjevec moramo takoj po stiskanju (prešanju) žveplati z dodatkom 10 gramov kalijevega pirosulfita (ena tableta) na 100 litrov. S tem preprečimo delovanje vseh škodljivih drobnoživk v moštu in da sadjevec ne porjavi.

5. Zažveplanemu moštu dodamo neposredno po stiskanju pol litra do liter razmnoženih kulturnih vinskih kvasnic na 100 litrov mošta. Vinske kvasnice pripomorejo, da mošt popolnoma prevre, zboljšajo okus in cvetlico sadjevca, ker ne tvorijo med vretjem različnih nezaželenih stranskih snovi (n. pr. hlapljivih estrov).

6. Vrelno posodo opremimo z vrelnimi vehami iz kamenine. S tem preprečimo stik mošta z zrakom in okužbe.

7. Da pospešimo začetek vretja, moramo doseči povečanje kletne temperature najmanj na 16° C.

8. Ko sadjevec povre in se očisti, ga moramo pravočasno pretočiti v lahko zažveplan sod (en žvepleni trak na hektoliter posode). S tem zboljšamo okus in povečamo trpežnost sadjevca.

prof. ing. Veselič

PRAVNE ZADEVE V PRIMERIH

Sprehodi po sodnijskih sobah

Danes smo naleteli v sobi, kjer se razpravljajo denarne zadeve, na prav zanimivo obravnavo. Iz govora sodnika je spoznati, da se razpravlja o razmerah med starši in otrokom. V primeru, da starši popolnoma obubožajo, bodisi, da so premoženje izgubili ali ga sploh niso imeli in so tako postali stari, bolni in nezmožni, da bi se sami preživljali, so namreč otroci dolžni, da svoje starše pošteno preživijo. Pravijo pa, da je večkrat sama mati v stanju preskrbeti pet otrok, en otrok pa ne zna preskrbeti svoje matere, če ta obuboža.

Pred sodnikom stojita danes dva brata, Tomaž in Viktor. Tomaž, ki je kot kočar ves čas skrbel za svoje obubožane in za delo nesposobne starše ter za svoje štiri otroke in ženo, je moral hoditi vsak dan za zaslužkom, ker njegova majhna koča ne bi mogla vseh preživeti. Ko so tako obubožani čez pet let eden za drugim pomrli, je Tomaž poskrbel tudi za dostojen pogreb. Tožen pa je bil njegov brat Viktor, lastnik večjega posestva in velike žage, mož bogate žene, ki je poleg tega slovel kot izredno premožen mož. S svojimi starši se že od nekdaj ni dobro razumel, niti takrat, ko je moral še živeti skupaj z njimi v revni koči. Medtem ko je Tomaž pridno delal na svoji revni kajži in skrbel za svojo družino in starše, se je Viktor izogibal vsakega dela doma in hodil po tujih krajih, ne da bi se brigal za svoj dom. Končno se mu je posrečilo, da se je kot brhek fant priženil na veliko posestvo in se na ta način povzpel v meščansko družbo. Vedel je, da se godi staršem in bratu težko, toda za to ni maral. Ko so mu ljudje prigovarjali, naj tudi on pomaga svojim staršem in bratu, se je vedno odrezal, da lahko pridejo na njegov dom, kjer ne bodo živeli v taki bedi, vendar pa jih tega ne bo prosil. Ko je njegova mati res prišla na njegov dom, je poslom ukazal, naj ji dajo kar hoče, da bo sita. Mati pa je slišala, kako je Viktorjeva hčerka rekla svojemu očetu, da mati strašno smrdi po hlevu. Viktor napram materi nikdar ni izrazil želje, naj pride k njemu skupno z očetom, le nekemu sosedu je rekel, če so rajši pri Tomažu, naj pač on zanje skrbi.

Sosedje so zvedeli pri sodniji, da so otroci skupno dolžni skrbeti za starše in svetovali Tomažu, naj Viktorja toži na polovico svojih izdatkov ki jih je imel s starši, kar je tudi storil.

Viktor se je sicer na vse načine izgovarjal in celo pripomnil, da bi morala občina skrbeti zanje. Toda sodnik ga je poučil, da priznava zakon spodobno oskrbo, ne samo najnujnejšo, da gre dolžnost otrok pred dolžnostjo občine in da spadajo v to dolžnost tudi pogrebni stroški. Nato je toženi sin Viktor prav ošabno potegnil iz žepa svojo listnico in poravnal vse s sodnimi stroški vred.

Drugi slučaj, ki je bil med vojno in po vojni pogost, je ta, da je postala žena nezvesta svojemu možu in z drugim očetom rodila otroka. So slučaji, ko je to negotovo in mora mož to šele dokazati, ker žena taji. Tu pa je bil slučaj jasen, ker z ozirom na dolgo odsotnost moža med vojno drugače biti ni moglo. Nezakonski oče se je bil sicer obvezal, da bo za otroka skrbel, kar pa ni in je iz človekoljubja to napravil zakonski mož. Če tudi zakonski mož še ni zahteval sodnijskega nepriznanja zakonskega rojstva tega otroka, je vendar po vsej pravici tožil naravnega očeta na plačilo njegovih izdatkov za tega otroka. Pravdo je po vsej pravici tudi dobil. Vprašanje tožbe zaradi nezakonskega rojstva in vse različne ugovore bomo obravnavali ob priliki.

Plemenski sejem telic in krav pincgavske pasme

Pincgavska rejska zveza za Koroško in Vzhodno Tirolsko priredi v petek, dne 2. septembra ob 9.30 uri v Lienzu svoj letošnji prvi plemenski sejem za breje telice in krave. Na sejem bo prignanih 130 visokobrejih telic in krav, ki so vse preiskane na Tbc in Bang.

Velik uspeh letošnjega koroškega velesejma

V nedeljo je bil zaključen Koroški velesejem, ki je prav v tem letu imel izreden uspeh, saj ga je obiskalo rekordno število obiskovalcev, kar nad četrt milijona jih je bilo. Predsednik sejma, mestni svetnik Novak je v nedeljo oficielno pozdravil 250.000-ega obiskovalca sejma. Bil je to gozdni delavec Mihael Herrenhofer iz okraja Št. Vid ob Glini. Delavec je bil zelo presenečen, ker je tako nepričakovano prišel pred javnost. Neka celovška firma mu je ob tej priliki podarila zapestno uro, direktor nemške razstave pa mu je izročil sesalnik za prah. Delavec se je ves ginjen in s solzami v očeh zahvalil za podarjene predmete. Tokrat je imel srečo človek, ki bo darilo lahko s pridom uporabil.

Za nadaljnih pet obiskovalcev pa so darovale nekaj predmetov tri firme iz Dunaja ter po ena firma iz Beljaka, Linza in Graza.

Koroški velesejem še nikoli ni obiskalo toliko ljudi kot letos. Priznati je treba, da je Koroški velesejem to v polni meri zaslužil, saj je bil kvalitetno zelo dobro urejen in tudi številne firme, ki so tu razstavljale, so vabile svoje deželane. Mnogo obiskovalcev je bilo tudi iz sosednjih držav: Jugoslavije, Italije in Nemčije, ki so tudi razstavljale. V prihodnjem letu pa bodo odpravljenje še razne pomanjkljivosti, ki jih je bilo letos opaziti in tako bo uspeh še večji.

Udeležba razstavljalcev na dunajskem velesejmu

Dunajski jesenski velesejem 1955 je tudi tokrat v znaku najmočnejše udeležbe avstrijskih in inozemskih razstavljalcev. Od približno 3400 razstavljalcev, ki bodo udeleženi na letošnjem jesenskem velesejmu, jih bo 1850 z Dunaja in nad 400 iz avstrijskih zveznih dežel.

Inozemski značaj dunajskega velesejma ponovno poudarja izredno velika udeležba iz inozemstva. 740 razstavljalcev, ki bodo zastopali 1500 tvrdk, bo prišlo iz 13 evropskih in prekomorskih dežel. Poleg tega je najavljenih še 10 uradnih inozemskih kolektivnih razstav, in sicer iz Anglije, Češkoslovaške, Francije, Indije, Italije, Jugoslavije, Madžarske, Nemške demokratične republike, Sovjetske zveze in Združenih držav Amerike. Izmed teh bodo Amerika, Francija in Indija tokrat prvič zastopane v obliki uradne razstave na dunajskem velesejmu.

DELAMARIS

izvoz vseh vrst ribjih konserv
sardin, filetov, skuš, tunine,
predjedi in ostalih ribjih izdelkov

IZOLA
telefon 37, brzojav Delamaris Izola

Slovenija les

Podjetje za izvoz lesa
in lesnih izdelkov

Ljubljana, Titova cesta 1a
telefon 26-563, brzojav Slovenija les Ljubljana

IZVAŽAMO: mehak in trd les, gozdne proizvode
in finalne izdelke

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00, 24.00.

Sobota, 27. avgust:

8.45 Daljni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.00 Godba na pihala — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro pomešano — 14.35 Pozdrav nate — 16.20 Kličemo mladino — 16.45 Mladinska oddaja — 17.45 Salzburške slavnostne igre — 20.20 Vesela glasbena oddaja o živali in človeku — 21.00 Dunajska glasba.

Nedelja, 28. avgust:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.00 Kmečka oddaja — 13.45 Iz domovine: pesmi in rime — 14.30 Otroški oder — 15.00 Pozdrav nate — 18.30 Lepe melodije — 19.00 Športna poročila — 19.45 Lepa pesem — 21.15 Glasbeni spominčki.

Ponedeljek, 29. avgust:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja — 15.00 Nižja Avstrija vabi — 15.45 Zabavna glasba — 16.45 Kulturne vesti — 17.10 Slavni umetniki — 18.15 Domači zvoki — 18.45 Slovenska oddaja — 20.20 Veseli tujski promet.

Torek, 30. avgust:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Medicinsko predavanje: Kako se obvarujemo golše — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Simfonični koncert — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja — 15.30 Francoska glasba — 15.45 Zdravilna voda — 16.45 Kulturne vesti — 17.10 Slavni umetniki — 18.15 Domači zvoki — 18.35 Oddaja za delavce — 20.00 Salzburške slavnostne igre.

Sreda, 31. avgust:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 11.15 Narodne pesmi — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja — 15.00 Tirolska vabi — 15.45 Otroška ura: za vesele male ljudi — 16.45 Kulturne vesti — 18.35 Oddaja za delavce — 18.45 Slovenska oddaja — 20.20 Graške poletne igre.

Četrtek, 1. september:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Igra veliki orkester dunajskega radia — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro pomešano — 13.55 Slovenska oddaja — 15.00 Eduard Strauss dirigira Johanna Straussa — 15.45 Italijanska glasba — 18.30 Govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 20.20 Pri nas doma — 21.45 Za prijatelja planin.

Petek, 2. september:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Za hišo in dom — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Glasba iz Verdijevih oper — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Slovenska oddaja — 15.00 Predarlska vabi — 15.45 Otroška ura — 16.00 Glasba iz operete in filma — 17.30 Dunajska glasba — 18.30 Agrarnopolitični razgled — 18.45 Slovenska oddaja — 20.20 Slušna igra — 21.45 Glasba iz vsega sveta.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 27. avgust:

6.35 Pred mikrofonom je Kmečka godba in Vaški kvintet — 7.30 Gospodinjski nasveti — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Slovenska narodna glasba — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Iz opernih baletov — 18.00 Okno v svet — 18.15 Z narodno pesmijo in glasbo v prijeten delopust — 20.00 120 pisanih minut.

Nedelja, 28. avgust:

6.30 Pregled tiska — 8.00 Otroška predstava — 9.00 Po svetu poezije: Iz Goethejevega „Fausta" — 9.15 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 12.00 Pogovor s poslušalci — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Želeli ste — poslušajte! — 15.30 Po naši lepi deželi: Od Bleda preko Vršiča in Trente v Portorož — 16.00 Godba na pihala — 20.30 Športna poročila.

Ponedeljek, 29. avgust:

6.35 Lahek spored izvaja Mariborski pihalni ansambel — 7.30 Cicibanom — dober dan — 12.00 Mario Lanza, Bing Crosby in Guy Mitchell pojo zabavne melodije — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Nove knjige — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.45 Radijska univerza: Delovanje ledenikov — 20.00 Ritmi iz latinske Amerike.

Torek, 30. avgust:

6.35 Domače pesmi in napevi — 7.30 Gospodinjski nasveti — 7.40 20 minut valčkov in polk — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Slovenske in dalmatinske pesmi igra godba na pihala — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Zdravstveni nasveti — 18.30 Športni tednik — 20.00 Slovenske narodne pesmi.

Sreda, 31. avgust:

6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo — 7.30 Pisan drobiž na pionirje — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Za gospodinje — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.10 „Za prijetno popoldne" — pisan spored priljubljenih slovenskih napevov — 18.45 Zunanje-politični feljton — 20.00 Posnetki s festivala v Bayreuthu.

Četrtek, 1. september:

6.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 7.30 Gospodinjski nasveti — 12.00 Sprehod po starem Dunaju — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Modni kotiček — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Koncert po željah — 18.00 Domače aktualnosti — 18.50 Ljudskoprosvetni obzornik — 20.00 „Četrtkov večer"

Petek, 2. september:

6.35 Domači napevi — 7.30 Cicibanom — dober dan! — 13.00 Kmetijski nasveti — 13.10 Lepe stare in nove melodije — 14.30 O športu in športnikih — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.45 Iz kolektivov za kolektive — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 O morju in pomorščakih.